Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

1 ИЮНЬ, ЧОРШАНБА, № 106 (854).
Сотувда эркин нархда. 1994 ЙИЛ

МАРКАЗИЙ ОСИЁ РЕСПУБЛИКАЛАРИ БОЛАЛАР ФОЛЬКЛОР—ЭТНОГРАФИЯ ФЕСТИВАЛИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Азиз болажонлар, Марказий Осиё деб аталмиш гўзал ўлкаларнинг санъат ғунчалари!

Сизларни бугунги шодлик, истиқлол, тинчлик ва дўстликни тараннум этувчи фестивалингизнинг очилиши билан табриклайман.

Халқларимиз узоқ ўтмишдан бир-бирлари билан елкама-елка, оға-инидек яшайдилар. Шу туфайли ҳам уларнинг урф-одатлари, тили, анъаналари, куй-қўшиқлари ҳам бир-бирига яқин, ҳамоҳанг ва тушунарлидир.

Бугунги кунда сизлар турли мустақил давлатларнинг ёш вакилларисиз. Лекин дўстлик, санъат, куй-қўшиқ чегара билмайди. Биз, катта авлод вакиллари эса сизларни дўст-иноқ, бир-бирингизни севиб-ардоқлаб яшамоғингиз, яхши инсонлар бўлиб етишмоғингиз учун, халқларимиз ўртасидаги азалий оға-инилик муносабатларини янада мустаҳкамлаш учун қўлимиздан келган барча ишларни қиламиз.

Мен ўйлайманки, сизларнинг бугунги байрамингиз анъанавий бўлиб қолади, гўзал ўзбек диёри эса ҳамиша сизларни ўз фарзанди каби кутиб олишига ишончим комил.

Фестивалингиз ишига муваффақият, сизларга эса бахт-иқбол, ўқишларингизда улкан зафарлар, ўз халқингизнинг муносиб фарзандлари бўлиб етишувингизда энг эзгу тилаклар билдираман.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

МУҲИМ ҲУЖЖАТЛАР ТЎПЛАМИ

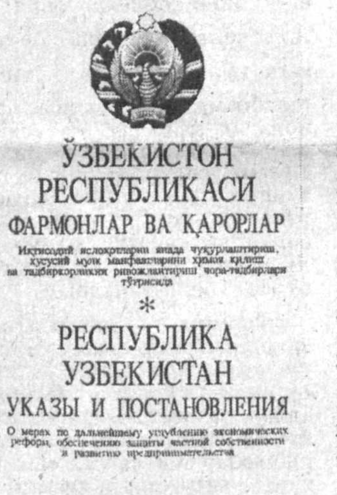

1994 йилда Ўзбекистон Республикаси Олий ижроия ҳокимияти меъёрий ҳужжатларининг бутун бир мажмуи қабул қилинди, улар хусусий мулк муносабатлари ҳамда тадбиркорликни маърифий равишда ривожлантириш, халқ хўжалигининг бутун тизимини тубдан ўзгартиришда ғоят муҳим аҳамиятга эгадир.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1994 йил 21 январда чиқарган «Иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, хусусий мулк манфаатларини ҳимоя қилиш ва тадбиркорликни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармонини ижро этиш юзасидан қабул қилинган ана шу ҳужжатларни мужассам этган тўплам «Ўзбекистон Республикаси, Фармонлар ва қарорлар» рукни остида «Ўзбекистон» нашриётида босмадан чиқди.

Тўпламга ҳозирги босқичда иқтисодий муносабатларни ислоҳ қилишнинг ҳуқуқий асосларини яратувчи муҳим ҳужжатлар — Президент Фармонлари, республика ҳукуматининг қарор ва фармойишлари киритилган.

Бу ҳужжатларда мулкнинг барча шакллари тенг ҳуқуқлилиги, хусусий мулк эгалари ва тадбиркорлар шу жумладан, хорижий сармоядорларнинг ҳуқуқлари кафолатлангани ва ҳимоялангани, турли ташкилий-ҳуқуқий шаклда хўжалик юритаётган субъектларни вужудга келтириш ва уларнинг амал қилиш механизми, ташқи иқтисодий фаолиятни ташкил этиш тамойиллари муфассал ёритилган.

Мазкур тўпламга киритилган ва бошқа ҳужжатлар бозор муносабатларига доир қонунчиликни ривожлантиришда янги босқич бўлиб, мамлакатимизда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотни янада юқори даражага кўтариш, тадбиркорлар ва фермерларнинг иқтисодий эркинликларини таъминлаш, жаҳон бозорига чиқиш имкониятларини кенгайтиришда муҳим аҳамият касб этади.

Тўплам кенг китобхонлар оммасига мўлжалланган бўлиб, кўплаб мутахассис ва тадбиркорларга бозор шароитида ишлашда яхши ҳуқуқий асос бўлади. Хорижий тилларга ҳам таржима қилинган мазкур тўпламни яқин кунларда савдо шохобчаларидан харид қилиш мумкин.

ЎзА.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТ, ТАДБИРКОРЛИК ВА ХОРИЖИЙ ИНВЕСТИЦИЯЛАР БЎЙИЧА ИДОРАЛАРАРО КЕНГАШ МАЖЛИСИДАН

1994 йил 28 майда Тошкентда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Иқтисодий ислоҳот, тадбиркорлик ва хорижий инвестициялар бўйича Идоралараро Кенгашнинг иккинчи мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлисни Идоралараро Кенгаш Раиси, Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов олиб борди.

Мажлисда қуйидаги масалалар кўриб чиқилди.

1. Республика Ҳукуматининг қишлоқ хўжалигида ва деҳқон (фермер) хўжаликларини ривожлантиришда иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш тўғрисидаги қарорининг қандай бажарилаётганлиги тўғрисида.

2. Қимматли қоғозлар бозорини шакллантиришни жадаллаштириш ва фондли биржа фаолиятини ташкил этиш тўғрисида.

Биринчи масала юзасидан қуйидаги қарорлар қабул қилинди:

1. Шу нарса қайд этилдики, деҳқончилик саноати мажмуи вазирликлари ва идоралари раҳбарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳокимликлари деҳқончилик саноати мажмуида иқтисодий қайта ўзгартиришларни амалга ошириш бўйича етарли иш олиб бормаяптилар. Қишлоқ хўжалигини бошқариш механизми пухта ишлаб чиқилмаган, унинг тузилмаси ҳамон самарасизлигича қолмоқда, эскиликка ёпишиб олиш енгиб ўтилмаган, меҳнатга ҳақ тўлаш тизими бозор муносабатлари шароитларига татбиқан ўзгармасдан қолмоқда.

Банк тизими, айниқса «Ўздеҳқончиликсаноатбанк» иши тубдан қайта кўриб чиқишни талаб этади, уларда кредитларни тақсимлаш субъектив омиллар асосида амалга оширилмоқда, ажратилган ресурсларни ўз вақтида ва тўлиқ ҳажмда қайтариш таъминланмаяпти.

Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг харид нархларини ўзбошимчалик билан белгилаш ҳоллари бартараф этилмаган, шартномага асосланиш принципи бузилмоқда, маҳсулот ишлаб чиқарувчилар эркинлиги таъминланмаяпти.

2. Қишлоқ хўжалигидаги иқтисодий ислоҳотларнинг аҳволини ўрганиш, камчиликларни йўқотиш бўйича амалий тавсиялар ишлаб чиқиш ва қишлоқдаги қайта ўзгартириш жараёнларини жадаллаштириш мақсадида қуйидаги таркибда комиссия тузилсин:

И. Ҳ. ЖЎРАБЕКОВ Бош вазирининг биринчи ўринбосари, комиссия раиси

Б. С. ҲАМИДОВ Бош вазир ўринбосари, республика молия вазири

В. А. ЧЖЕН Бош вазир ўринбосари, Давлат мулки қўмитаси раиси

Б. М. МУСТАФОЕВ Республика Бош прокурори

А. М МАРДИЕВ Республика адлия вазири

Н. Қ. ҚАЮМОВ Республика қишлоқ хўжалиги вазири

А. АҲАДОВ «Ўздеҳқончиликсаноатбанк» бошқаруви раиси

Ш. Ғ. ЯҲЁЕВ «Ўздавтелерадио» компанияси раиси

Н. ЁҚУБОВ «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг бош муҳаррири

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг раиси, вилоятлар ҳокимлари.

3. Комиссияга бўлиб ўтган муҳокамани ҳисобга олган ҳолда шу йилнинг июнь ойи мобайнида Қорақалпоғистон Республикасига ва республика вилоятларига бориб, қуйидагиларни кўриб чиқиш топширилсин:

иқтисодий қайта ўзгартиришларнинг бориши, қишлоқда хўжалик юритишнинг кўп укладли шаклларини шакллантириш, улар фаолиятининг ҳуқуқий негизини тартибга солиш;

қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини харид қилиш тизими, маҳсулот етиштирувчилар, тайёрловчилар ва хизмат кўрсатиш соҳаси ўртасидаги шартномалар асосида ишлаб чиқариш бўлинмалари фаолиятини ташкил этиш;

банк тизими фаолияти, ажратилган кредитларни тақсимлашда талаблар ва қоидаларга риоя қилиш, кредит бериш принциплари, уларни ажратишда туманлар ҳокимларининг аралашуви ҳоллари; қишлоқ инфраструктурасини ривожлантириш, деҳқон (фермер) хўжаликларини уруғлик, ўғитлар, кичик техника ва сервис хизмати кўрсатишнинг бошқа йўналишлари билан таъминлаш.

4. Комиссияга масалани ўрганиш якунлари бўйича қишлоқда иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишнинг аҳволи таҳлилини тайёрлаш ва тегишли таклифларни республика Ҳукуматига киритиш топширилсин.

Кун тартибидаги иккинчи масала бўйича Идоралараро Кенгаш қарор қилади:

1. Кенгаш аъзолари А. Абдуқодиров ва А. Мардиевнинг қимматли қоғозлар бозорини шакллантириш ва фондли биржа фаолиятини ташкил этиш бўйича республикада амалга оширилган ишлар тўғрисидаги ахбороти маълумот учун қабул қилинди.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига қуйидагилар тавсия қилинди:

қимматли қоғозлар бозорини шакллантириш жараёнини тартибга солувчи норматив ҳужжатлар лойиҳаларини тайёрлаш, келишиш ва эксперт ишлаб чиқиш тезлаштирилсин;

қимматли қоғозлар бозорини тартибга солишнинг асосий шартларини белгиловчи муҳим норматив ҳужжатларни етакчи консалтинг фирмаларга эксперт хулоса учун бериш амалиётидан фойдаланилсин.

3. Қимматли қоғозлар бозорини, унинг инфраструктурасини, шунингдек, қимматли қоғозлар билан биржа фаолиятини жадал ривожлантириш мақсадида Кенгаш аъзолари — Бош вазир ўринбосари, молия вазири Б. С. Ҳамидов, Бош вазир ўринбосари, Давлат мулки қўмитасининг раиси В. А. Чжен:

Вазирлар Маҳкамасига Молия вазирлиги ҳузурида асосий вазифаси қимматли қоғозлар бозорини ривожлантириш ва тартибга солишнинг давлат стратегиясини, тактикасини ишлаб чиқиш, инвесторлар-акционерлар кафолатларини таъминлаш мақсадида қимматли қоғозлар бозори қатнашчиларининг фаолиятларини назорат қилиш бўлган қимматли қоғозлар ва фондли биржа бўйича давлат комиссиясини тузиш юзасидан таклиф киритсинлар;

давлат қимматли қоғозлари билан бирга корхоналар қимматли қоғозларининг ҳам муомалада бўлишини, уларнинг рентабеллик, ликвидлилик, ишончлилик ва оммавийлик шарт-шароитларини таъминлашни назарда тутган ҳолда фаоллаштириш механизмини ишлаб чиқсинлар;

1992 йил 12 фоизли Давлат заёми облигацияларига талабни унинг муомалада бўлиш шартларини ва тўланадиган фоизлар ҳажмини давлат заёмларининг ишончлилик ҳамда жалб этувчанлик даражаларини оширишни назарда тутган ҳолда ўзгартириш асосида рағбатлантириш бўйича таклифлар тайёрласинлар;

Молия вазирлиги, Адлия вазирлиги, Давлат мулки қўмитаси, тижорат банкларининг етакчи мутахассислари, шунингдек, Республика фондли биржаси ходимлари гуруҳи тажриба орттириш учун қисқа муддат билан жаҳондаги йирик фондли биржаларга ва инвестиция фондларига юборилсин.

4. Адлия вазирлиги:

қимматли қоғозлар бозорини бошқариш бўйича амалдаги қонунчилик ва норматив ҳужжатларни тартибга солсин, эълон қилсин ҳамда корхоналарда ва аҳоли ўртасида уларнинг мазмуни бўйича кенг тушунтириш ишларини олиб борсин;

Молия вазирлиги билан биргаликда корхоналар ва банкрот тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ, зарар кўраётган ва уни тўлашга қодир бўлмаган корхоналар акционерларининг манфаатларини ҳимоя қилиш механизмини ишлаб чиқсин ва тасдиқласин.

5. Давлат мулки қўмитаси Тошкент иқтисодиёт университети билан биргаликда, икки ҳафта муддатда, қимматли қоғозлар бозорини тартибга солиш, қимматли қоғозлар бозорида қатнашиш асослари бўйича кадрлар тайёрлаш давлат тизими тўғрисида таклифлар киритсин.

6. Давлат корхоналари негизида ташкил этилган хўжалик бирлашмалари, уюшмалари ва акционерлик жамиятлари раҳбарларига қуйидагилар тавсия этилсин:

ёпиқ турдаги акционерлик жамиятларини устав фондидаги давлат улушини қайта кўриб чиқиш, устав фондини кўпайтириш ва акцияларни бозорда, шу жумладан, Республика фондли биржасида эркин тарқатиш учун қўшимча эмиссия қилиш асосида очиқ турдаги акционерлик жамиятларига айлантириш жараёнини жадаллаштириш бўйича узил-кесил чора-тадбирлар кўриш;

Республика фондли биржасида ва Давлат мулки қўмитасининг махсус курсларида қимматли қоғозларни чиқариш ва муомалада бўлишини ташкил этиш асослари бўйича тегишли мутахассисларнинг ўқишини ташкил этиш.

7. «Ўздавтелерадио» компанияси ва бошқа оммавий ахборот воситалари хусусийлаштириш, очиқ турдаги акционерлик жамиятларини ташкил этиш ва умуман республикада иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш жараёнларини тарғиб қилишни кенгайтирсинлар.

И. А. Каримовнинг таклифига биноан Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Иқтисодий ислоҳот, тадбиркорлик ва хорижий инвестициялар бўйича Идоралараро Кенгаш аъзолари таркибига Бош вазир ўринбосари, «Ўзистиқболстат» давлат қўмитасининг раиси М. Ш. Шарифхўжаев киритилди.

Идоралараро Кенгаш ишида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Х. Халилов, Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А. М. Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков қатнашдилар.

Абдулла ОРИПОВ,
Ўзбекистон халқ шоири

ВАТАН

Агар дўстлар эрур содиқ бир-бирин қайратиб бўлмас,
Агар қилгил неча фитна аларни айратиб бўлмас.
Демишлар мору қушни бир қафасда асратиб бўлмас,
Ватандан айру кўнгулни билингки, яйратиб бўлмас,
Баайни банди булбулни чамансиз сайратиб бўлмас.

Ватан деб мен баён қилдим аё дўстлар мухаммасни,
Ватанни ким улуғ билди, азиз билдим мен ул касни,
Ватан деб жўш урар эрса кўтаргум бошима хасни,
Ватандан айру кўнгулни билингки, яйратиб бўлмас,
Баайни банди булбулни чамансиз сайратиб бўлмас.

Надомат бирла боқғайман ватансизларга ҳар доим,
Эгиб бошини зор йиғлар, агарчи давлати қоим,
Фақир бўлсам-да бор юртим-тожу тахтим, борар жойим,
Ватандан айру кўнгулни билингки, яйратиб бўлмас,
Баайни банди булбулни чамансиз сайратиб бўлмас.

Боболар кечмишин ҳаргиз фаромуш айламанг дўстлар,
Ҳақиқат тонги отганда ани туш айламанг дўстлар,
Агар ким эътиқодсиздур ани хуш айламанг дўстлар,
Ватандан айру кўнгулни билингки, яйратиб бўлмас,
Баайни банди булбулни чамансиз сайратиб бўлмас.

Диёрим Ўзбекистондур ки андин ифтихорим бор,
Демакким ҳур, адолатлиғ давлати барқарорим бор,
Онамдек меҳрибон, мунис Ватан бор ғамгусорим бор,
Ватандан айру кўнгулни билингки, яйратиб бўлмас,
Баайни банди булбулни чамансиз сайратиб бўлмас.

Ватан сен ҳур, йўлинг шонли қадамни ташлагил шаҳдам,
Фахр-ла боқғай Абдулло кўзида шодлигидин нам,
Паноҳингни тилаб Ҳақдин дилида илтижо ҳар дам,
Ватандан айру кўнгулни билингки, яйратиб бўлмас,
Баайни банди булбулни чамансиз сайратиб бўлмас.

• Ўзбекистон—Россия

Дўстлик ва ҳамкорлик йўлида

30 май куни мамлакатимизнинг Москвадаги элчихонасида Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасида давлатлараро муносабатлар, ўзаро дўстлик ва ҳамкорлик асослари тўғрисида шартнома имзоланганига икки йил тўлиши муносабати билан матбуот анжумани бўлиб ўтди. Унда Россиянинг «Вечерняя Москва», «Независимая газета», «Россия», «Век», «Деловой мир», «Литературная газета» сингари бир қанча вақтли нашрлари ҳамда РАТА—ТАСС, «Интерфакс», «Постфактум» каби ахборот маҳкамалари вакиллари, радио ва телевидение мухбирлари, шунингдек, хорижлик журналистлар иштирок этди.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Бахтиёр Ҳамидов, Ўзбекистон халқ депутати, Россия фазогирлар тайёрлаш марказининг бошқарма бошлиғи Владимир Жонибеков ва мамлакатимизнинг Россия Федерациясидаги фавқулодда ва мухтор элчиси Юсуф Абдуллаев журналистларни қизиқтирган саволларга жавоб бердилар.

Ўзбекистон ўзининг ислоҳот тамойилига содиқ қолиб, Россия билан, аввало, иқтисодий ҳамкорликни кучайтириш йўлидан борди. Ўтган икки йил ичида турли соҳалар бўйича 50 дан ортиқ қўшма ҳужжат имзоланди ва ҳаётга татбиқ этила бошлади. Икки мамлакат ўртасида маҳсулот айирбошлаш, камёб товарларни етказиб бериш жараёни Президентлар Ислом Каримов ва Борис Ельцин томонидан шахсан назоратга олинди. Натижада 1993 йилда Ўзбекистон билан Россия ўртасидаги товар обороти триллион рублдан ошиб кетди. Ҳозиргача 400 га яқин қўшма корхона, фирма ва савдо уйлари ишга тушди.

Ҳозирда икки мамлақат ҳукуматлари ўртасида ҳар йили Россияда Ўзбекистон, Ўзбекистонда Россия кунларини нишонлаш, маданий марказлар очиш ҳақидаги битимлар лойиҳаси тайёрланмоқда.

Учрашув мобайнида журналистларнинг Ўзбекистонга қизиқиши катта эканлиги яққол сезилиб турди. Оммавий ахборот воситалари вакиллари республикамизда кечаётган иқтисодий ислоҳотларни, Ўзбекистон фуқароларининг тинч меҳнатга иштиёқи ва миллатлараро тотувликни юқори баҳоладилар.

Анжуман сўнгида меҳмонлар шарафига ўзбек санъаткорлари ижросида концерт дастури намойиш этилди.

(ЎзА).

ВАЗИФАЛАР БЕЛГИЛАБ ОЛИНДИ

Халқ депутатлари Қашқадарё вилоят кенгашининг сессияси бўлди. Унда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ўн бешинчи сессияси якунлари ва Президент Ислом Каримов нутқида ўртага қўйилган масалалар муҳокама этилди. Вилоят ҳокими Т. Хидиров шу ҳақда маъруза қилди.

Маърузачи ва сўзга чиққанлар вилоятда ижтимоий-иқтисодий ривожланишни жадаллаштириш, иқтисодий ислоҳотни барча соҳаларда изчил амалга ошириш масалаларини таҳлил этиб, бу борадаги хато ва камчиликларга асосий эътиборни қаратдилар.

Сессияда республика Бош вазирининг ўринбосари А. Возненко сўзга чиқди.

Жиззах ва Навоий вилоятлари фаоллари йиғилишларида ҳам ана шу масала муҳокама этилди. Жиззахда вилоят ҳокими А. Тошкенбоев, Навоийда вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари А. Алиқулов маъруза қилди.

(ЎзА).

• Ислоҳот қирралари

БРИГАДА СЕРТАРМОҚ ЖАМОАГА АЙЛАНДИ

Кўп йиллар бригадада механизаторлик қилган Абдуназарни жамоа аъзолари ўзларига етакчи этиб танлашди. Режадаги ишларнинг ҳаммасини бирданига амалга ошириб бўлмаслигини, бунинг учун йиллар керак бўлишини Абдуназар яхши биларди. Шу боис дастлабки кунларданоқ у меҳнаткашларга кўрсатилаётган ғамхўрликни яхшилашни ўйлади. Аммо бу иш ўзи-ўзидан бўлмайди. Хўш, нима қилиш керак? «Бригадамизнинг 50-60 сотих чамаси боғи бор, — ўйлади Абдуназар. — Шундан бирор арзигулик даромад қилмаяпмиз-а...».

Чигалнинг учи топилгандай бўлди. Қаровсиз боққа алоҳида одам бириктиб, маош тайинланди. Боғнинг бир чеккасида бригада иссиқ овқати учун пиёз, сабзи, турли ошкўклар ўстирилди. Қарабсизки, тушлик овқат текин туша бошлади. Ана-мана дегунча, боғдаги мевалар ҳам пишиб етилди.

Бригадир меваларнинг ҳар йилгидек талон-торож бўлишига йўл қўймади, ҳар бир ишловчига тенг улашди, бир қисмини эса сотишди.

Абдуназарнинг кўпчилик манфаати йўлида елиб-югураётганини кўрган бригада фаоллари унинг ёнига киришди. Бригада ҳудудидаги қаровсиз ерларга мўлжаллаб терак қаламчалари тайёрланди. Дала шийпони олдидаги ҳовузда балиқ парвариш қилина бошланди.

Шу ўринда бир нарсани алоҳида таъкидлаш лозим бўлади. Абдуназар бригадага 1990 йил бошлиқ этиб тайинланган бўлса, 1993 йилнинг кузигача тракторини қўймади. Бригадир бўла туриб ҳам чигит экди, ҳам қатор ораларига ишлов берди, ҳам кузда ҳосилни ўзи териб олди. Фақат шу йилнинг бошида тракторини шогирди Мўминжон Қозоқовга топширди. Чунки бугунга келиб Жалолқудуқ туманидаги Амир Темур номли жамоа хўжалигининг А. Абдуллаев бошлиқ бригадаси сертармоқ жамоага айланди. Бригада ҳудудидаги ташландиқ ерларда терак қаламчалари кўпайтирилди. Бу йил баҳорда 11 миллион сўмлик кўчат сотилди. Натижада жамоа бу пулга бозордан 5 та сигир, 10 бош қўй сотиб олди.

— Жамоамиз чорвачиликни ривожлантиришни мўлжаллаб турибди, — дейди Абдуназар Абдуллаев. — Шу боис 50 бош қорамолга мўлжалланган молхонани кузгача қуриб битказишга ҳаракат қилмоқдамиз.

Бригада аҳли айни кунда 100 квадрат метр жойда калифорния қизил чувалчангини ҳам парвариш қилмоқда. Келгуси йилдан минерал ўғитлардан фойдаланишни 50 фоизга қисқартиришни режалаштиришган. Ишловчиларнинг фарзандлари бригадада боқилаётган 20 бош ғоз тухумидан, балиқдан, боғ меваларидан баҳраманд бўлишмоқда.

Бригада аҳли 40 гектар майдондаги ғўзаларга, 8 гектар майдондаги голландия картошкасига, 10 гектар майдондаги маккажўхорига, 1 гектар майдондаги помидорга агротехника қоидалари асосида ишлов беришмоқда. Ҳозир бригада ҳудудида 2500 тупдан зиёд терак бор. Булар ҳадемай етилади. Бригадир бу теракларни ишловчиларга бўлиб беришни мўлжаллаб турибди.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ,
«Халқ сўзи» мухбири.

СУРАТДА: А. Абдуллаев.

Муаллиф олган сурат.

БУГУН — БОЛАЛАРНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ХАЛҚАРО КУНИ

ЯХШИЛАРНИ АСРАР ЯХШИЛАР

Тошкент вилояти ҳокимлиги қарори билан вилоятда Болаларни ҳимоя қилиш кунига бағишлаб ҳафталик ўтказилмоқда. Ҳафталикнинг дебочаси куни кеча Тошкент туманидаги Шредер номли боғдорчилик ва узумчилик ишлаб чиқариш боғида бўлиб ўтди. Унга қалби пок, меҳри дарё инсонлар ташриф буюриб, тақдир тақозоси билан ота-онасидан етим қолган, ўз қариндош-уруғлари, яқинлари хонадонида тарбияланаётган 350 нафарга яқин ўғил-қиз учун «Меҳр» байрами ўтказиб беришди.

Тошкент вилоят Болалар жамғармаси, вилоят аёллар қўмитаси, вилоят «Соғлом авлод учун» жамғармаси, вилоят касаба уюшмалари қўмитаси, Тошкент тумани ҳокимлиги тадбирни ўтказишга ўзларининг салмоқли улушларини қўшдилар.

Вилоят ҳокими муовини Ҳ. Ҳамидов болаларни қутлар экан, ёш авлоднинг соғлом, бекаму-кўст ўсиб улғайиши учун ҳукуматимиз ҳам, Президентнинг ўзи ҳам жон куйдираётганликларини таъкидлади. Ана шу мақсадда қабул қилинган қарорлар бўйича хайрли ишлар амалга оширилмоқда.

Вилоят болалар жамғармаси раиси Мунира Солиҳова етим ва ногирон болаларга, ночор ва кўп фарзандли оилаларга совғалар топширди. Тадбирга меҳмон бўлиб келган савобталаб инсонлар бундай эзгу ишдан четда туришни хоҳламадилар. Жумладан, Тошкентдаги «Шодлик» жамоа савдо корхонаси бошлиғи А. Мирхонов ўз жамоаси номидан вилоят болалар жамғармаси ҳисобига 10 миллион сўм ўтказганлигини билдирди. Оҳангарон дон маҳсулотлари комбинати, «Сан-техлит» заводи, Зангиота туманидаги «Фаровон» фирмаси, «Абдураҳмон» кичик корхонаси, Ангрендаги тикув фабрикаси, гўшт комбинати, нон заводи, «Шарқ» фирмаси, «Монолит» ва «Тюльпан» ширкатлари жамоалари ҳам турли туман совғалар хайрия қилишди.

Л. АСАДОВА,
«Халқ сўзи» мухбири.

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

ИХТИРОЛАР, ФОЙДАЛИ МОДЕЛЛАР ВА САНОАТ НАМУНАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ушбу Қонун ихтиролар, фойдали моделлар ва саноат намуналарини муҳофаза қилиш ҳамда улардан фойдаланишнинг ҳуқуқий, иқтисодий, ташкилий асослари ва тартибини белгилайди.

I БОБ. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Ушбу Қонун билан тартибга солинадиган муносабатлар

Ихтиролар, фойдали моделлар ва саноат намуналарини (матнда бундан кейин саноат мулки объектлари деб юритилади) яратиш, ҳуқуқий жиҳатдан муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш билан боғлиқ муносабатлар ушбу Қонун ҳамда бошқа қонун ҳужжатлари билан тартибга солиб борилади.

Қорақалпоғистон Республикасида саноат мулки объектларини ҳуқуқий жиҳатдан муҳофаза қилиш соҳасидаги муносабатлар Қорақалпоғистон Республикасининг қонун ҳужжатлари билан ҳам тартибга солиб борилади.

2-модда. Ўзбекистон Республикасининг Давлат патент идораси

Ўзбекистон Республикасининг Давлат патент идораси (матнда бундан кейин Патент идораси деб юритилади) ушбу Қонунга мувофиқ саноат мулки объектларини муҳофаза қилиш соҳасида ягона давлат сиёсатини амалга оширади.

Патент идораси саноат мулки объектларига талабномаларни кўриб чиқиш учун қабул қилади, улар бўйича давлат илмий-техник экспертизасини ўтказади, уларни давлат рўйхатига олади, муҳофаза ҳужжатларини беради, расмий ахборотнома нашр этади, ушбу Қонуннинг қўлланилишига оид қоидалар ва тушунтиришларни ишлаб чиқади ҳамда Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланадиган Патент идораси тўғрисидаги Низомга мувофиқ бошқа вазифаларни бажаради.

Патент идорасининг фаолиятини маблағ билан таъминлашнинг манбаи давлат бюджети маблағидан, патент божларидан, шунингдек Патент идораси томонидан кўрсатиладиган хизматлар ва бериладиган материаллар учун олинадиган ҳақдан иборатдир.

3-модда. Саноат мулки объектларини ҳуқуқий жиҳатдан муҳофаза қилиш

Саноат мулки объектига бўлган ҳуқуқ муаллифга (муаллифларга) ёки унинг (уларнинг) ҳуқуқий ворисига (ворисларига) тегишли бўлади ҳамда ихтиро ёки саноат намунаси патенти, дастлабки патенти ва фойдали модель гувоҳномаси (матнда бундан кейин патент, дастлабки патент, гувоҳнома деб юритилади) билан тасдиқланади.

Башарти, бир неча шахс бир-биридан мустақил равишда саноат мулки объектини яратган бўлса, патент, дастлабки патент ёки гувоҳномага бўлган ҳуқуқ Патент идорасига биринчи бўлиб талабнома топширган шахсга тегишли бўлади.

Объект муаллифи, башарти ўзининг объектига нисбатан ғайриҳуқуқий равишдаги ўзлаштириш натижасида талабнома топширилган ёхуд патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома олинган бўлса, суд тартибида патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома берилишига норозилик билдириш ёки патент эгаси ёхуд унинг ҳуқуқий эгаси (матнда бундан кейин патент эгаси деб юритилади) сифатида патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома ўзига берилишини талаб қилиш ҳуқуқига эгадир.

Дастлабки патент ва гувоҳнома дастлабки экспертиза ўтказилганидан сўнг, патент эса объект моҳиятан экспертизадан ўтказилганидан сўнг берилади.

Ихтиро патенти ихтиронинг янгилигини, ихтирочилик даражасини, патентнинг ҳақиқийлигини ва патент эгасининг ихтирога эгалик қилиш, уни тасарруф этиш ва ундан фойдаланишга доир мутлақ ҳуқуқини тасдиқлайди.

Саноат намунаси патенти саноат намунасининг янгилиги ва ўзига хослигини, патентнинг ҳақиқийлигини ва патент эгасининг саноат намунасига эгалик қилиш, уни тасарруф этиш ва ундан фойдаланишга доир мутлақ ҳуқуқини тасдиқлайди.

Патентнинг ҳуқуқий муҳофазаси бутунлай ёки қисман ҳақиқий эмаслигини исботлаш вазифаси ҳақиқий эмас деб даъво қилаётган томон зиммасига юкланади ва суд тартибида амалга оширилади.

Дастлабки патент ва гувоҳнома патент эгасининг саноат мулки объектига эгалик қилиш, уни тасарруф этиш ва ундан фойдаланишга доир мутлақ ҳуқуқини тасдиқлайди.

Патент эгасининг мутлақ ҳуқуқи патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома ҳақидаги маълумотлар Патент идорасининг расмий ахборотномасида эълон қилинган санадан бошлаб амалда деб ҳисобланади.

Устуворлик (приоритет) санасидан бошлаб ёки ушбу Қонун 18-моддасининг қоидаларига мувофиқ белгиланадиган бошқа санадан эътиборан ҳисоблангандa ихтиро патенти йигирма йил мобайнида, саноат намунаси патенти эса ўн йил мобайнида амал қилади.

Дастлабки патент ва гувоҳнома устуворлик санасидан бошлаб ҳисоблангандa беш йил мобайнида амал қилади.

Саноат намунаси патенти ва фойдали модель гувоҳномасининг амал қилиш муддати патент эгасининг илтимосига кўра Патент идораси томонидан тегишлича беш йилга ва уч йилга узайтирилиши мумкин.

Дастлабки патент билан муҳофазаланган саноат мулки объекти патенти дастлабки патент эгасининг илтимосномасига кўра объект моҳиятан экспертизадан ўтказилганидан сўнг берилиши мумкин.

Ихтиро патенти, дастлабки патент ва фойдали модель гувоҳномаси билан таъминланадиган ҳуқуқий муҳофаза ҳажми уларнинг формуласи билан, саноат намунаси патенти ва дастлабки патенти билан таъминланадиган ҳуқуқий муҳофаза ҳажми эса буюм (макет, расм)нинг фотосуратларида акс эттирилган муҳим аломатлари мажмуи ёки (ва) уларнинг комбинацияси (матнда бундан кейин муҳим аломатлар мажмуи деб юритилади) билан белгиланади.

Давлат томонидан махфий деб топилган саноат мулки объектларини ҳуқуқий жиҳатдан муҳофаза қилиш алоҳида қонун ҳужжатлари билан тартибга солиб борилади.

4-модда. Халқаро шартномалар ва битимлар

Башарти Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида ёки битимларида ушбу Қонунда назарда тутилганидан ўзгача қоидалар белгиланган бўлса, у ҳолда халқаро шартнома ёки битим қоидалари қўлланилади.

II БОБ. САНОАТ МУЛКИ ОБЪЕКТЛАРИНИНГ ПАТЕНТГА ЛАЁҚАТЛИЛИК ШАРТЛАРИ

5-модда. Ихтиронинг патентга лаёқатлилик шартлари

Ихтиро сифатида кўрсатилган объект, башарти у янги, ихтирочилик даражасига эга бўлса ва уни саноатда қўллаш мумкин бўлса, ҳуқуқий жиҳатдан муҳофаза қилинади.

Ихтиро, башарти у техника тараққиёти даражасидан маълум бўлмаса, янги деб ҳисобланади.

Ихтиро, башарти у техника тараққиёти даражаси ҳақидаги маълумотлардан яққол аён бўлмаса, ихтирочилик даражасига эга бўлади.

Техника тараққиёти даражаси ихтиро устуворлиги санасига қадар жаҳонда оммага ошкор бўлган ҳар қандай маълумотларни ўз ичига олади.

Ихтиронинг янгилигини аниқлаш чоғида бирмунча олдин устуворликка эга бўлган ҳолда топширилган ва қайтариб олинмаган талабномалар ҳам ҳисобга олинади.

Ихтиро, башарти уни саноат, қишлоқ хўжалиги, соғлиқни сақлаш ва бошқа соҳаларда қўллаш мумкин бўлса, саноатда қўллаш мумкин деб ҳисобланади.

Башарти, ихтирога оид талабнома, шу ихтирога тааллуқли маълумот муаллиф, талабнома берувчи ёки улардан бевосита ёхуд билвосита ушбу маълумотни олган бошқа ҳар қандай шахс томонидан оммавий тарзда ошкор қилинган санадан бошлаб олти ойдан кечиктирмай Патент идорасига топширилган бўлса, бу ҳолат ихтиронинг патентга лаёқатлилигини тан олишга таъсир кўрсатадиган вазият сифатида эътироф этилмайди. Бундай ҳолда ушбу фактни исботлаб бериш вазифаси муаллиф, талабнома берувчи зиммасида бўлади.

Қурилмалар, усуллар, моддалар, микроорганизмларнинг штаммлари, ўсимликлар ва ҳайвонлар ҳужайраларининг турлари, илгаридан маълум бўлган қурилмалар, усуллар, моддаларнинг, микроорганизмлар штаммларининг янги мақсадда қўлланилиши ихтиро сифатида эътироф этилади.

Қуйидагилар ихтиро сифатида эътироф этилмайди:

илмий назариялар ва математика усуллари;

хўжаликни ташкил этиш ва бошқариш усуллари;

шартли белгилар, жадваллар, қоидалар;

ақлий операцияларни бажариш қоидалари ва усуллари;

электрон ҳисоблаш машиналари учун алгоритмлар ва дастурлар;

бинолар, иншоотлар, ҳудудларни режалаштириш лойиҳалари ва схемалари;

эстетика талабларини қаноатлантиришга йўналтирилган, маҳсулотларнинг фақат ташқи кўринишига оид ечимлар;

интеграл схемаларнинг топологиялари;

ўсимлик навлари ва ҳайвон зотлари;

жамоат манфаатлари, инсонпарварлик ва ахлоқ қоидаларига зид ечимлар.

6-модда. Фойдали моделнинг муҳофазага лаёқатлилиги шартлари

Фойдали модель сифатида кўрсатилган объект, башарти у янги бўлса ва уни саноатда қўллаш мумкин бўлса, ҳуқуқий жиҳатдан муҳофаза қилинади.

Фойдали модель, башарти унинг муҳим аломатлари мажмуи техника тараққиёти даражасидан маълум бўлмаса, янги деб ҳисобланади.

Талабнома топширилган фойдали модель амалга ошириши мумкин бўлган вазифаларни бажара оладиган воситалар ҳақидаги ҳамма фойдалана оладиган барча маълумотлар, шунингдек уларни қўллашга доир маълумотлар техника тараққиёти даражасига киритилади.

Фойдали модель, башарти ундан амалда фойдаланиш имкони бўлса, саноатда қўллаш мумкин деб ҳисобланади.

Башарти фойдали моделга оид талабнома, шу фойдали моделга тааллуқли маълумот муаллиф, талабнома берувчи ёки улардан бевосита ёхуд билвосита ушбу маълумотни олган бошқа ҳар қандай шахс томонидан оммавий тарзда ошкор қилинган санадан бошлаб олти ойдан кечиктирмай Патент идорасига топширилган бўлса, бу ҳолат фойдали моделнинг янгилигига таъсир кўрсатадиган вазият сифатида эътироф этилмайди. Бундай ҳолда ушбу фактни исботлаб бериш вазифаси муаллиф, талабнома берувчи зиммасида бўлади.

Амалиётбоп қилиб тайёрланган ишлаб чиқариш воситалари ва истеъмол буюмлари, шунингдек уларнинг таркибий қисмлари фойдали моделлар жумласига киради.

Қуйидагилар фойдали моделлар сифатида муҳофаза қилинмайди:

усуллар, моддалар, микроорганизм штаммлари, ўсимлик ва ҳайвонлар ҳужайраларининг турлари, шунингдек уларнинг янги мақсадда қўлланилиши;

ушбу Қонун 5-моддасининг тўққизинчи қисмида кўрсатилган объектлар.

7-модда. Саноат намунасининг патентга лаёқатлилик шартлари.

Саноат намунаси сифатида кўрсатилган объект, башарти у янги, ўзига хос бўлса ва уни саноатда қўллаш мумкин бўлса, ҳуқуқий жиҳатдан муҳофаза қилинади.

Саноат намунаси, башарти буюмнинг эстетик ва (ёки) эргономик хусусиятларини белгиловчи муҳим аломатлари мажмуи саноат намунасига устуворлик бериш санасига қадар жаҳонда оммага ошкор бўлган маълумотлардан аён бўлмаса, янги деб ҳисобланади.

Саноат намунасининг янгилигини аниқлаш чоғида бирмунча олдин устуворликка эга бўлган ҳолда топширилган ва қайтариб олинмаган талабномалар ҳам ҳисобга олинади.

Саноат намунаси, башарти унинг муҳим аломатлари мажмуи буюм эстетик хусусиятларининг ижодий характери билан боғлиқ бўлса, асл ҳисобланади.

Саноат намунаси, башарти уни такрор-такрор ҳосил қилиш мумкин бўлса, саноатда қўллаш мумкин деб эътироф этилади.

Башарти саноат намунасига оид талабнома, шу саноат намунасига тааллуқли маълумот муаллиф, талабнома берувчи ёки улардан бевосита ёхуд билвосита ушбу ахборотни олган бошқа ҳар қандай шахс томонидан оммавий тарзда ошкор қилинган санадан бошлаб олти ойдан кечиктирмай Патент идорасига топширилган бўлса, бу ҳолат саноат намунасининг патентга лаёқатлилигини тан олишга таъсир кўрсатадиган вазият сифатида эътироф этилмайди. Бундай ҳолда ушбу фактни исботлаб бериш вазифаси муаллиф, талабнома берувчи зиммасида бўлади.

Буюмнинг ташқи кўринишини ифодалайдиган бадиий-конструкторлик ечимлари саноат намунаси жумласига киради.

Қуйидагилар саноат намуналари сифатида эътироф этилмайди:

матбаа маҳсулотлари;

меъморчилик объектлари, (кичик меъморчилик шаклларидан ташқари), саноат, гидротехника иншоотлари ва бошқа стационар иншоотлар;

суюқ, газсимон, сочилувчан ёки шунга ўхшаш моддалардан иборат ўзгарувчан шаклдаги объектлар;

буюмнинг фақат техник функцияси билан боғлиқ бўлган ечимлар;

маҳсулотларнинг жамоат манфаатларига, инсонпарварлик ва аҳлоқ қоидаларига зид ечимлари.

III БОБ. ҲУҚУҚ СУБЪЕКТЛАРИ

8-модда. Саноат мулки объектининг муаллифи

Саноат мулки объектини шахсий ижодий меҳнати билан яратган жисмоний шахс бу объектнинг муаллифи деб эътироф этилади.

Башарти, саноат мулкининг объекти бир неча жисмоний шахснинг биргаликдаги ижодий меҳнати асосида яратилган бўлиб, улар ўртасида тузилган шартномада ўзгача қоида назарда тутилмаган бўлса, уларнинг барчаси бу объектнинг тенг ҳуқуқли муаллифи деб эътироф этилади.

Муаллифлик ҳуқуқи бегоналаштирилмайдиган шахсий ҳуқуқ бўлиб, қонун билан муҳофаза қилинади.

9-модда. Патент эгаси

Саноат мулкининг объектига патент ва дастлабки патент ёки гувоҳнома қуйидагиларга берилади:

саноат мулки объектининг муаллифига (муаллифларига) ёки унинг (уларнинг) меросхўрига (меросхўрларига);

муаллиф ёки унинг ҳуқуқий вориси томонидан патент, дастлабки патент ёки гувоҳномага оид талабномада ёки саноат мулки объекти Патент идорасида рўйхатдан ўтказилгунга қадар топширилган аризада кўрсатилган жисмоний ва (ёки) юридик шахсларга (улар розилиги шарти билан);

мазкур моддада назарда тутилган ҳолларда иш берувчига.

Хизматчи ўз хизмат вазифасини, иш берувчидан олган аниқ бир топшириқни бажариш билан боғлиқ тарзда ёки корхонанинг ихтисосига доир техник билимлар ёрдамида яратган саноат мулки объектига оид патент, дастлабки патент ёки гувоҳномани олиш ҳуқуқига иш берувчи эга бўлади. Саноат мулки объектига бўлган ҳуқуқни ўзгага ўтказиш муаллиф ва иш берувчи ўртасида тузилган шартномага асосан расмийлаштирилади.

Башарти иш берувчи саноат мулки объекти яратилганлиги ҳақида муаллиф маълум қилган санадан эътиборан тўрт ой мобайнида Патент идорасига талабнома топширмаса, талабнома топшириш ҳуқуқини ўзга шахсга ўтказмаса, муаллиф талабнома топшириш ва патент, дастлабки патент ёки гувоҳномани ўз номига олиш ҳуқуқига эга бўлади. Бунда иш берувчи саноат мулкининг тегишли объектидан ўз корхонасида патент эгасига шартномада белгиланадиган товон пулини тўлаган ҳолда фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлади.

Иш берувчи томонидан саноат мулки объекти махфий сақланадиган бўлса, у муаллифга мутаносиб миқдорда ҳақ тўлаши шарт, ҳақ миқдори шартнома асосида белгиланиб, мутлақ лицензиянинг бозор нархидан кам бўлмаслиги лозим.

Патент эгаси патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома билан муҳофаза қилинадиган саноат мулки объектидан фойдаланиш ҳуқуқини ҳар қандай жисмоний ёки юридик шахсга бериши мумкин.

Саноат мулки объектига оид патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома, шунингдек уни олиш ҳуқуқи мерос бўйича ўтади.

10-модда. Ўзбекистон Республикасининг Интеллектуал мулк давлат фонди

Ўзбекистон Республикасининг Интеллектуал мулк давлат фонди (матнда бундан кейин Интеллектуал мулк давлат фонди деб юритилади) патент эгасининг давлат мулкига кирадиган ёки шартнома асосида олинадиган интеллектуал мулк объектларига нисбатан ҳуқуқ ҳамда мажбуриятларини рўёбга чиқаради ва давлат манфаатлари йўлида уларнинг амалга оширилишига кўмаклашади.

Интеллектуал мулк давлат фонди фаолиятини маблағ билан таъминлаш манбаи саноат мулки ва интеллектуал мулкнинг бошқа турлари объектларидан фойдаланиш ҳуқуқига оид лицензия сотилишидан тушадиган маблағларнинг бир қисмидан, давлат бюджети маблағлари ҳамда бошқа тушумлардан иборатдир.

Интеллектуал мулк давлат фонди ўз фаолиятини ушбу Қонун ва Вазирлар Маҳкамаси тасдиқлайдиган уставга биноан амалга оширади.

IV БОБ. САНОАТ МУЛКИ ОБЪЕКТИГА БЎЛГАН МУТЛАҚ ҲУҚУҚ

11-модда. Патент эгасининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

Патент эгаси саноат мулки объектига ўз хоҳишича эгалик қилиш ва уни тасарруф этиш ҳамда ундан фойдаланиш, башарти бундай фойдаланиш бошқа патент эгаларининг ҳуқуқларини бузмаса, шу жумладан бошқа шахсларнинг мазкур объектдан фойдаланишини тақиқлаб қўйиш мутлақ ҳуқуқига эгадир, бундай фойдаланиш ушбу Қонунга мувофиқ патент эгасининг ҳуқуқини бузиш ҳисобланмайдиган ҳоллар бундан мустасно.

Бир неча патент эгасига қарашли бўлган саноат мулки объектидан фойдаланиш борасидаги ўзаро муносабатлар улар ўртасида тузилган битимга биноан белгиланади. Бундай битим бўлмаган тақдирда, ҳар бир патент эгаси муҳофазаланган саноат мулки объектидан ўз хоҳишича фойдаланиши мумкин, лекин қолган патент эгаларининг розилигисиз объектга оид лицензия беришга ёки патент, дастлабки патент ёхуд гувоҳномани ўзга шахсга топширишга ҳақли эмас.

Патент эгалари ўртасидаги низолар ўзаро муросага келишнинг иложи бўлмаса, суд тартибида ҳал қилинади.

Патент эгаси фойдаланилаётган саноат мулки объектларига патент берилганлигини кўрсатувчи огоҳлантиргич тамғадан фойдаланиши мумкин.

Патент эгаси саноат мулки объектидан фойдаланиши шарт.

Патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома рўйхатга олинган санадан бошлаб уч йил мобайнида патент эгаси саноат мулки объектидан бутунлай ёхуд етарли даражада фойдаланмаса, ушбу муҳофаза этилаётган саноат мулки объектидан фойдаланмоқчи ва фойдаланишга тайёр бўлган ҳар қандай шахс, башарти патент эгаси у билан лицензия шартномаси тузишдан бош тортган тақдирда, мажбурий оддий лицензия беришни сўраб судга илтимоснома билан мурожаат этиши мумкин.

Башарти патент эгаси саноат мулки объектидан бутунлай ёки етарли даражада фойдаланилмаганлигига узрли сабаблар борлигини исботлаб бера олмаса, суд айтилган лицензияни бериб, ундан фойдаланиш меъёрларини, тўлов миқдори, муддати ва тартибини белгилаб қўяди. Тўлов миқдори лицензиянинг бозор нархидан кам бўлмаслиги лозим.

12-модда. Патент эгаси мутлақ ҳуқуқининг бузилиши сифатида эътироф этилмайдиган ҳаракатлар

Қуйидаги ҳоллар патент эгаси мутлақ ҳуқуқининг бузилиши сифатида эътироф этилмайди:

Ўзбекистон Республикасида муҳофаза қилинадиган саноат мулки объектларидан таркиб топган қурилмаларни Париж конвенцияси қатнашчиси бўлган бошқа давлатнинг транспорт воситасида, мазкур восита Ўзбекистон Республикаси ҳудудида вақтинча ёки тасодифан турган вақтда қўллаш — бу қурилмалардан фақат мазкур воситанинг эҳтиёжлари учунгина фойдаланиш шарти билан;

патентлар, дастлабки патентлар ёки гувоҳномалар билан муҳофазаланган саноат мулки объектларидан таркиб топган воситалар устида илмий тадқиқот ёки тажриба ўтказиш;

патентлар, дастлабки патентлар ёки гувоҳномалар билан муҳофазаланган саноат мулки объектларидан таркиб топган воситаларни табиий офатлар, фалокатлар, эпидемия ва бошқа фавқулодда ҳолатларда қўллаш;

патентлар, дастлабки патентлар ёки гувоҳномалар билан муҳофазаланган саноат мулки объектларидан таркиб топган воситаларни, башарти, бу воситалар хўжалик муомаласига қонуний йўл билан киритилган бўлса, қўллаш;

патентлар билан муҳофазаланган саноат мулки объектларидан таркиб топган воситаларни даромад олмай шахсий мақсадларда қўллаш;

дорихоналарда врач рецептлари бўйича бир галлик дорилар тайёрлаш.

13-модда. Патент эгаси мутлақ ҳуқуқларининг бузилиши

Патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома билан муҳофазаланган саноат мулки объектларидан ушбу Қонун 11 ва 31-моддаларида назарда тутилган қоидаларга хилоф равишда фойдаланувчи ҳар қандай жисмоний ёки юридик шахс патент эгасининг мутлақ ҳуқуқларини бузувчи ҳисобланади.

Муҳофаза қилинаётган саноат мулки объектидан фойдаланган ҳолда яратилган маҳсулотни рухсатсиз тайёрлаш, қўллаш, олиб келиш, сақлаш, сотишга таклиф этиш, сотиш ва хўжалик муомаласига бошқача тарзда киритиш, шунингдек ихтиро патенти ёки дастлабки патенти билан муҳофаза қилинаётган усулни қўллаш ёки ихтиро патенти ёхуд дастлабки патенти билан муҳофаза қилинаётган усул воситасидагина тайёрланган маҳсулотни хўжалик муомаласига киритиш патент эгаси мутлақ ҳуқуқининг бузилиши сифатида эътироф этилади.

Патент эгасининг мутлақ ҳуқуқи патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома муҳофазасида бўлган маҳсулотга қаратилган ҳаракатларга нисбатан, башарти ушбу ҳаракатлар бундай маҳсулот патент эгаси ёки унинг ҳуқуқий вориси томонидан хўжалик муомаласига киритилганидан сўнг содир этилаётган бўлса, татбиқ этилмайди.

Саноат мулки объектидан ушбу Қонуннинг 11 ва 31-моддаларида назарда тутилган қоидаларга хилоф равишда фойдаланаётган жисмоний ва юридик шахслар жабрланувчи патент эгаси талабига биноан:

патент эгасининг мутлақ ҳуқуқини бузаётган ҳаракатларни тўхтатишлари;

патент эгаси ҳуқуқларини бузиш оқибатида унга етказилган зарарнинг ўрнини қоплашлари;

патент эгасининг ишбилармонлик мавқеини қайта тиклаш мақсадида суд қарорини ўз ҳисобларидан эълон қилишлари;

қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа ишларни амалга оширишлари шарт.

Мутлақ ҳуқуқлар бузилганлигига доир даъво, башарти, лицензия шартномасида ўзгача қоида назарда тутилмаган бўлса, патент эгаси ёки мутлақ лицензия эгаси томонидан қўзғатилади.

V БОБ. ПАТЕНТ, ДАСТЛАБКИ ПАТЕНТ ЁКИ ГУВОҲНОМА ОЛИШ

14-модда. Патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома бериш сўралган талабномани топшириш

Патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома бериш сўралган талабнома муаллиф, иш берувчи ёки уларнинг ҳуқуқий вориси (матнда бундан кейин талабнома берувчи деб юритилади) томонидан Патент идорасига топширилади.

Патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома сўралган талабномага белгиланган миқдорда бож тўланганлигини тасдиқловчи ҳужжат ёки бож тўлашдан озод қилишнинг ёхуд бож миқдорини камайтиришнинг асослари илова қилинади.

Саноат мулки объектларига оид талабнома ҳужжатларига доир бошқа талаблар Патент идораси томонидан белгиланади.

Талабнома шахсан ёки Патент идорасида рўйхатдан ўтган патент вакили орқали топширилиши мумкин. Ўзбекистон Республикасидан ташқарида яшаётган жисмоний шахслар ёки ажнабий юридик шахслар патент олиш ва уни кучда сақлаб туриш бўйича Патент идорасида рўйхатдан ўтган патент вакиллари орқали иш олиб борадилар. Патент вакилининг ваколатлари талабнома киритувчи томонидан берилган ишонч қоғози билан тасдиқланади.

15-модда. Ихтирога патент ёки дастлабки патент берилиши сўралган талабнома

Ихтирога патент ёки дастлабки патент берилиши сўралган талабнома (матнда бундан кейин ихтирога оид талабнома деб юритилади) битта ихтирога ёки ягона ихтирочилик фикрини (ихтиро бирлиги талаби) ташкил қилиб, бир-бири билан узвий боғланган ихтиролар гуруҳига тегишли бўлиши керак.

Ихтирога оид талабнома ўз ичига қуйидагиларни олади:

ихтиро муаллифи (муаллифлари) ва номига патент ёки дастлабки патент берилиши сўралаётган шахс (шахслар), шунингдек уларнинг яшаш ёки турар жойи кўрсатилиб, патент ёки дастлабки патент бериш сўралган ариза;

ихтиронинг уни амалга ошириш учун етарли бўлган даражада тўлиқ баён этилган тавсифи;

ихтиро моҳиятини акс эттирувчи ва унинг тавсифига тўла мувофиқ бўлган ихтиро формуласи;

ихтиро моҳиятини тушуниш учун зарур бўлса, чизмалар ва бошқа материаллар;

реферат.

16-модда. Фойдали моделга гувоҳнома берилиши сўралган талабнома

Фойдали моделга гувоҳнома берилиши сўралган талабнома (матнда бундан кейин фойдали моделга оид талабнома деб юритилади) битта фойдали моделга ёки ягона ижодий фикрни (фойдали модель бирлиги талаби) ташкил қилиб, бир-бири билан узвий боғланган фойдали моделлар гуруҳига тегишли бўлиши керак.

Фойдали моделга оид талабнома ўз ичига қуйидагиларни олади:

фойдали модель муаллифи (муаллифлари) ва номига гувоҳнома берилиши сўралаётган шахс (шахслар), шунингдек уларнинг яшаш ёки турар жойи кўрсатилиб, гувоҳнома бериш сўралган ариза;

фойдали моделнинг уни амалга ошириш учун етарли бўлган даражада тўлиқ баён этилган тавсифи;

фойдали модель моҳиятини акс эттирувчи ва унинг тавсифига тўла мувофиқ бўлган фойдали модель формуласи;

башарти фойдали модель моҳиятини тушуниш учун зарур бўлса, чизмалар ва бошқа материаллар;

реферат.

17-модда. Саноат намунасига патент ёки дастлабки патент берилиши сўралган талабнома

Саноат намунасига патент ёки дастлабки патент берилиши сўралган талабнома (матнда бундан кейин саноат намунасига оид талабнома деб юритилади) битта саноат намунасига тегишли бўлиши керак ва у шу намуна вариантларини (саноат намунаси бирлиги талаби) қамраб олиши мумкин.

Саноат намунасига оид талабнома ўз ичига қуйидагиларни олади:

саноат намунасининг муаллифи (муаллифлари) ва номига патент ёки дастлабки патент берилиши сўралаётган шахс (шахслар), шунингдек, уларнинг яшаш ва турар жойлари кўрсатилиб, патент ёки дастлабки патент бериш сўралган ариза;

буюмнинг ўзи, унинг макети ёки расмининг буюм ташқи кўриниши ҳақида тўла-тўкис, бор тафсилоти билан тасаввур берувчи туркум фотосуратлари;

башарти саноат намунасининг моҳиятини очиш учун зарур бўлса, буюм умумий кўринишининг чизмаси, эргономик схемаси, конфекцион харитаси;

саноат намунасининг ундаги муҳим аломатлар мажмуини ўз ичига олган тавсифи.

18-модда. Саноат мулки объекти устуворлиги

Саноат мулки объекти устуворлиги талабнома ушбу Қонун талабларига мувофиқ ҳолда расмийлаштирилиб, Патент идорасига топширилган кундан бошлаб белгиланади.

Устуворлик:

саноат мулкини муҳофаза қилиш Париж конвенцияси қатнашчиси бўлган бошқа давлатда (конвенция устуворлиги) берилган биринчи талабномада қайд этилган санага кўра, башарти Патент идорасига ана шу санадан бошлаб ихтирога, фойдали моделга оид талабнома ўн икки ой ичида, саноат намунасига оид талабнома эса олти ой ичида топширилган бўлса, белгиланади. Башарти. конвенция устуворлиги сўралган талабнома уни берувчига боғлиқ бўлмаган шароитларга кўра белгиланган муддатда топшириб улгурилмаса, бу муддат Патент идораси томонидан узоғи билан яна икки ойга узайтирилиши мумкин. Конвенция устуворлиги ҳуқуқидан фойдаланиш истагидаги талабнома берувчи ўзининг ана шу истагини талабномани топшириш пайтида кўрсатиши ва (ёки) зарур материалларни талабнома топширилган санадан бошлаб уч ойдан кечиктирмай Патент идорасига тақдим этиши лозим;

Ўзбекистон Республикаси иштирок этадиган саноат мулкини муҳофаза қилиш бўйича давлатлараро битимларга мувофиқ топширилганига айни ўхшаш биринчи талабнома топширилган санага кўра, башарти ушбу талабнома унинг эгаси томонидан қайтариб олиниб, устуворлик санаси билан Патент идорасига талабнома тушган сана ўртасидаги вақт ихтиро учун ўн икки ойдан ва саноат намунаси учун олти ойдан ошмаган бўлса, белгиланади;

қўшимча материаллар топширилган санага кўра, башарти талабномага илова қилинган қўшимча материаллар талабнома қаратилган ихтиро моҳиятини ўзгартириб юбориши ва шу сабабга кўра улар қабул қилинмаслиги Патент идораси томонидан талабнома берувчига маълум қилинган санадан бошлаб уч ой муддат ичида талабнома берувчи томонидан қўшимча материаллар мустақил талабнома тарзида расмийлаштирилган бўлса, белгиланади;

шу талабнома берувчининг Патент идорасига бирмунча олдин тақдим этган, ушбу саноат мулки объектининг моҳиятини очиб берувчи талабномаси топширилган санага кўра, башарти устуворлик сўралган талабнома бирмунча олдин берилган талабнома келиб тушган санадан бошлаб ихтиро ва фойдали модель юзасидан ўн икки ой ва саноат намунаси юзасидан олти ой ичида топширилган бўлса, белгиланади. Бунда бирмунча олдин топширилган талабнома қайтариб олинган деб ҳисобланади.

Башарти экспертиза жараёнида саноат мулки объектларига айни ўхшаш талабномаларнинг устуворлик саналари бир хиллиги аниқланса, у ҳолда патент дастлабки патент ёки гувоҳнома Патент идорасига олдинроқ жўнатилганлиги исботланган талабнома бўйича, борди-ю жўнатилган саналари ҳам бир хил бўлиб чиқса, Патент идорасида келган ҳужжат сифатида қайси бири олдин қайд этилган бўлса, шу талабномага берилади.

Устуворлик бирмунча олдин устуворлик сўралган талабнома келиб тушган санага кўра белгиланиши мумкин эмас.

19-модда. Давлат илмий-техник экспертизаси

Саноат мулки объектига оид талабнома бўйича Патент идораси расмий экспертиза, дастлабки экспертиза ва (ёки) моҳиятан экспертизадан иборат бўлган давлат илмий-техник экспертизасини ўтказади.

Талабнома топширилган санадан бошлаб икки ой мобайнида талабнома берувчи талабнома берилаётган саноат мулки объектининг моҳиятини ўзгартирмаган ҳолда унга тузатишлар, аниқликлар ёки қўшимча материаллар киритиш ҳуқуқига эга.

(Давоми 3-бетда).

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

ИХТИРОЛАР, ФОЙДАЛИ МОДЕЛЛАР ВА САНОАТ НАМУНАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши 2-бетда).

Саноат мулки объектига оид талабномага тузатишлар, аниқликлар киритиш ёки қўшимча материаллар тақдим этиш, бож тўлаш шарти билан, мазкур муддат ўтганидан кейин ҳам, бироқ муҳофаза ҳужжатини бериш тўғрисидаги қарор қабул қилингунга қадар амалга оширилиши мумкин.

Белгиланган талаблар бузилган ҳолда расмийлаштирилган талабнома юзасидан талабнома берувчига сўров юборилиб, унда шу сўровни олган санадан бошлаб икки ой муддат ичида тузатилган ёки етишмайдиган материалларни топшириш таклиф қилинади.

Башарти талабнома берувчи мазкур муддатда сўралган материалларни тақдим этмаса ёки белгиланган муддатни узайтириб бериш тўғрисида илтимосномa топширмаса, талабнома қайтариб олинган хисобланади.

Саноат мулки объекти бирлиги талаблари бузилган ҳолда берилган талабнома юзасидан талабнома берувчига тегишли сўров олган санадан бошлаб икки ой муддат ичида ушбу объектлардан қайси бири кўриб чиқилиши лозимлигини хабар қилиш ҳамда талабнома ҳужжатларига тегишли аниқликлар киритиш таклиф қилинади. Дастлабки талабнома материалларига киритилган бошқа объектлар мустақил талабномалар тарзида расмийлаштирилиши мумкин.

Башарти талабнома берувчи саноат мулки объекти бирлиги талаблари бузилганлиги ҳақида сўров олганидан сўнг икки ой ичида ушбу объектлардан қайси бири кўриб чиқилиши лозимлигини хабар қилмаса ва аниқлик киритилган материалларни тақдим этмаса, ихтиро, фойдали модель формуласида ёки саноат намунаси тавсифида биринчи бўлиб кўрсатилган объект экспертизадан ўтказилади.

Талабнома берувчи саноат мулки объекти тегишли Давлат реестрида қайд қилингунга қадар экспертизанинг исталган босқичида патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома сўралган талабномани қайтариб олиши мумкин.

Патентлар, дастлабки патентлар ва гувоҳномалар сўралган талабномаларга доир материаллардаги маълумотлар Патент идорасида махфий сақланиши керак ва улар ҳақидаги ахборотлар талабнома берувчи ёки патент эгасининг розилигисиз берилмайди. Патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома ҳақидаги маълумотлар расмий равишда эълон қилингунга қадар талабномаларга доир материаллардаги ахборотларни ошкор этганлик қонунга мувофиқ жавобгарликка сабаб бўлади.

Патент идораси томонидан кўриб чиқиш учун қабул қилинган талабномалар талабнома берувчиларга қайтарилмайди.

20-модда. Расмий ва дастлабки экспертизалар

Расмий экспертиза Патент идораси томонидан саноат объекти мулкига оид талабнома топширилган санадан бошлаб икки ой ўтганидан сўнг ўтказилади. Талабнома берувчининг илтимосига кўра расмий экспертиза мазкур муддат ўтмасдан бошланиши мумкин. Бу ҳолда талабнома берувчи илтимоснома берилган пайтдан бошлаб талабнома материалларига қўшимча бож тўламасдан ўз ташаббуси билан тузатишлар ва аниқликлар киритиш ҳуқуқидан маҳрум бўлади.

Талабномани расмий экспертизадан ўтказиш чоғида тақдим қилинган таклифнинг ҳуқуқий муҳофаза таъминланадиган саноат мулки объектларига қай даражада мослиги кўриб чиқилади ва унинг устуворлиги белгиланади.

Расмий экспертизанинг ижобий натижаси ва устуворлик белгиланганлиги ҳақида талабнома берувчига хабар қилинади.

Дастлабки экспертиза Патент идораси томонидан ихтирога, саноат намунасига дастлабки патент ёки фойдали моделга гувоҳнома бериш сўралган талабнома бўйича ўтказилади.

Дастлабки экспертиза ўтказиш чоғида кўрсатилган объектнинг талабнома берувчи томонидан тақдим этилган талабнома материалларида келтирилган техника тараққиёти даражаси бўйича ёки (ва) Ўзбекистон Республикасининг патент ҳужжатлари бўйича янгилик ва саноатда қўллаш шартларига қанчалик мослиги текширилади.

Башарти талабномани дастлабки экспертизадан ўтказиш натижасида саноат мулки объектига оид талабнома материаллари қўйилаётган талабларга мос келиши аниқланса, Патент идораси дастлабки патент ёки гувоҳнома бериш ҳақида қарор қабул қилади ва бу ҳақда расмий хабар эълон қилади.

Башарти дастлабки экспертиза натижасида объект қўйилаётган талабларга мос эмаслиги аниқланса, Патент идораси дастлабки патент ёки гувоҳнома беришни рад қилиш ҳақида қарор қабул қилади.

Талабнома берувчи Патент идорасининг қарори устидан қарорни олган санадан бошлаб икки ой муддат ичида Патент идорасининг Апелляция кенгашига (матнда бундан кейин Апелляция кенгаши деб юритилади) шикоят бериши мумкин. Апелляция кенгаши шикоятни у тушган санадан бошлаб икки ой муддат ичида кўриб чиқиши лозим. Апелляция кенгашининг Патент идораси ваколат доирасидаги қарори узил-кесил ҳисобланади.

Талабномаларни расмий ва дастлабки экспертизалардан ўтказишнинг ушбу моддада белгиланган ва талабнома берувчи томонидан ўтказиб юборилган муддатлари муддатлар узайтирилишини муқаррар қилиб қўйган сабаблар тасдиқланган ва бож тўланган тақдирда Патент идораси томонидан тикланиши мумкин.

Талабнома берувчи муддатни тиклаш ҳақидаги илтимосномани ўтказиб юборилган муддат тугаган кундан бошлаб ўн икки ойдан кечиктирмай топшириши лозим.

Апелляция кенгашига мурожаат қилиш муддати тикланмайди.

21-модда. Моҳиятан экспертиза ўтказиш

Патент идораси ихтиро ва саноат намунасига патент бериш сўралган талабномани талабнома топширилган санадан бошлаб ўн икки ой ичида талабнома берувчи томонидан киритилиши мумкин бўлган илтимосномага кўра моҳиятан экспертизадан ўтказади.

Моҳиятан экспертиза ўтказиш ҳақидаги илтимоснома беришнинг мазкур муддати бузилган тақдирда талабнома қайтариб олинган ҳисобланади.

Башарти талабномани моҳиятан экспертизадан ўтказиш натижасида талабнома берувчи таклиф қилган формула билан ифодаланган ихтиро сифатида таърифланган объект, муҳим аломатлар мажмуи сифатида ифодаланган саноат мулки сифатида таърифланган объект белгиланган талабларга мослиги аниқланса, Патент идораси патент бериш ҳақида қарор қабул қилади ва бу ҳақда расмий хабар эълон қилади.

Талабнома берувчи ёки бошқа шахслар дастлабки патент сўралган талабномани топширган санадан бошлаб исталган пайтда, лекин дастлабки патентнинг амал қилиш вақти тугамасдан олдин берадиган илтимосномага кўра Патент идораси ихтиро ёки саноат намунасининг патентга лаёқатлилик шартларига мувофиқ моҳиятан экспертиза ўтказади.

Башарти дастлабки патент билан муҳофазаланган саноат мулки объектини моҳиятан экспертизадан ўтказишнинг туғаш муддати дастлабки патентнинг амал қилиш муддатидан узоқроқ бўлса, илтимоснома дастлабки патент эгаси томонидан берилиши шарти билан дастлабки патентнинг амал қилиш муддати моҳиятан экспертиза ўтказиш даврига тенг муддатга узайтирилади.

Бошқа шахслардан тушган илтимосномалар талабнома берувчига маълум қилинади.

Башарти талабнома берувчи моҳиятан экспертиза ўтказиш ҳақида мазкур муддатда илтимоснома топширмаса, ихтиро ёки саноат намунасининг ҳуқуқий муҳофазаси дастлабки патентнинг амал қилиш муддати тугаши билан тўхтатилади.

Ихтиро ёки саноат намунаси сифатида ифодаланган объектнинг патентга лаёқатлилик шартларига мос келмаслиги аниқланса, патент беришни рад қилиш ҳақида қарор қабул қилинади.

Талабнома берувчи Патент идорасининг қарори устидан қарорни олган санадан бошлаб уч ой муддат ичида Апелляция кенгашига шикоят бериши мумкин. Апелляция кенгаши шикоят тушган санадан бошлаб тўрт ой муддат ичида уни кўриб чиқиши лозим.

Талабнома берувчи Апелляция кенгаши қарорига рози бўлмаса, қарорни олган санадан бошлаб олти ой муддат ичида Олий судга даъво билан мурожаат қилиши мумкин. Олий суднинг қарори узил-кесил ҳисобланади.

Талабномаларни моҳиятан экспертизадан ўтказишнинг ушбу моддада белгиланган ва талабнома берувчи томонидан ўтказиб юборилган муддатлари, муддатлар узайтирилишини муқаррар қилиб қўйган сабаблар тасдиқланган ва бож тўланган тақдирда Патент идораси томонидан тикланиши мумкин.

Талабнома берувчи муддатни тиклаш ҳақидаги илтимосномани ўтказиб юборилган муддат тугаган кундан бошлаб ўн икки ойдан кечиктирмай топшириши мумкин.

Апелляция кенгашига мурожаат қилиш муддати тикланмайди.

22-модда. Талабномаларни ўзгартириш

Талабнома берувчи муҳофаза ҳужжати бериш ҳақида қарор қабул қилингунга қадар ихтирога оид талабномани фойдали моделга оид талабнома, фойдали моделга оид талабномани эса ихтирога оид талабнома қилиб ўзгартиришга ҳақлидир.

Бундай ўзгартиришлар қилинганда биринчи талабноманинг устуворлиги сақланиб қолади.

Талабномаларни ўзгартириш тегишли бож тўлангандан сўнг амалга оширилади.

23-модда. Саноат мулки объектини рўйхатдан ўтказиш

Патент идораси патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома бериш ҳақида қарор қабул қилгандан сўнг тегишли саноат мулки объектини ихтиролар давлат реестри, Фойдали моделлар давлат реестри ёки Саноат намуналари давлат реестри рўйхатидан ўтказади.

24-модда. Патент, дастлабки патент ва гувоҳнома тўғрисидаги маълумотларни расман эълон қилиш

Патент идораси саноат мулки объектлари рўйхатдан ўтказилганлигига доир маълумотларни ўз ичига олган расмий ахборотнома чиқаради.

Дастлабки патентлар ёки гувоҳномалар билан муҳофаза этиладиган саноат мулки объектларининг рўйхатдан ўтказилганлиги ҳақидаги маълумотларни расман эълон қилиш уларга бошқа давлатда (давлатларда) патент олинаётганлиги муносабати билан объектлар устуворлиги санасидан бошлаб, ўн икки ойга вақтинча тўхтатиб қўйилиши мумкин.

Эълон қилинадиган маълумотларнинг тўлиқ рўйхати ва таркибини Патент идораси белгилайди.

25-модда. Патент, дастлабки патент ва гувоҳнома бериш

Патент, дастлабки патент ва гувоҳнома бериш улар рўйхатга олинганлиги ҳақидаги маълумотлар расмий ахборотномада эълон қилинганидан сўнг уч ой ўтгач, Патент идораси томонидан амалга оширилади.

Патент, дастлабки патент ва гувоҳнома Ўзбекистон Республикаси номидан берилади ҳамда Патент идораси раҳбари томонидан имзоланади.

Патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома бир неча киши номига сўралганда битта муҳофаза ҳужжати берилади.

Саноат мулки объектига бўлган ҳуқуқни Интеллектуал мулк давлат фондига топширган объект муаллифига Патент идораси унинг муаллифлигини тасдиқловчи ҳужжат беради.

Муҳофаза ҳужжати шаклини ва унда кўрсатиладиган маълумотлар таркибини Патент идораси белгилайди.

Берилган муҳофаза ҳужжатидаги кўзга яққол ташланиб турган ва техник хатоларни патент эгасининг талаби бўйича Патент идораси тузатади.

26-модда. Патент божлари

Патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома билан боғлиқ бўлган юридик ҳаракатлар ва тадбирлар амалга оширилганлиги учун патент божи ундирилади.

Патент божи олинадиган ҳаракатлар ва тадбирлар рўйхати, уларнинг миқдори ва тўлаш муддати, бож тўловидан озод қилиш, бож миқдорини камайтириш ёки олинган божни қайтариб беришнинг асослари Патент идораси томонидан Молия вазирлиги, Адлия вазирлиги ва бошқа манфаатдор давлат бошқарув органлари билан келишилган ҳолда белгиланади.

Божлар талабнома берувчи, патент эгаси, шунингдек бошқа манфаатдор жисмоний ёки юридик шахс томонидан тўланади.

Ўзбекистон Республикасининг жисмоний ва юридик шахслари божларни миллий пул бирлигида тўлайдилар. Бошқа давлатларнинг жисмоний ва юридик шахслари божларни, башарти, халқаро шартномалар ва битимларда ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, чет эл валютасида тўлайдилар.

Патент, дастлабки патент ёки гувоҳномани кучда сақлаб туриш божини тўлаш учун патент эгасига қўшимча бож тўлаш шарти билан олти ойлик имтиёзли муддат берилади.

Патент, дастлабки патент ёки гувоҳноманинг кучини сақлаб туриш учун бож ва қўшимча бож имтиёзли муддат давомида тўланмаса, саноат мулки объектига бўлган мутлақ ҳуқуқ йўқолади, патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома эса белгиланган муддат тугаган кундан бошлаб бекор қилинади.

VI БОБ. ПАТЕНТ, ДАСТЛАБКИ ПАТЕНТ ЁКИ ГУВОҲНОМАНИНГ АМАЛ ҚИЛИШИНИ ТЎХТАТИШ

27-модда. Патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома юзасидан эътироз билдириш

Патентнинг ҳақиқий ёки ҳақиқий эмаслиги хусусида патент ҳуқуқий муҳофазасининг тўлиқ ҳажмида ёки унинг бир қисми бўйича, исталган пайтда Олий судга қуйидаги асосларга кўра берилган даъво юзасидан баҳслашилиши мумкин;

муҳофазаланган саноат мулки объекти патентга лаёқатлилик шартларига мос келмаган тақдирда;

талабнома материалларида ихтиронинг моҳияти етарлича очиб берилмаган бўлса;

ихтиро формуласида ёки саноат намунасининг муҳим аломатлар мажмуида талабноманинг дастлабки материалларида бўлмаган белгилар мавжуд бўлса.

Дастлабки патент ёки гувоҳноманинг амал қилиши хусусида дастлабки патент ёки гувоҳнома ҳуқуқий муҳофазасининг тўлиқ ҳажмида ёки унинг бир қисми бўйича Апелляция кенгашига берилган шикоят асосида:

ушбу модданинг биринчи қисмида келтирилган асосларга кўра;

фойдали модель формуласидаги муҳим аломатлар мажмуида талабноманинг дастлабки материалларида бўлмаган, белгилар мавжуд бўлганда эътироз билдирилиши мумкин.

Апелляция кенгашининг шикоят бўйича Патент идораси ваколатлари доирасида чиқарган қарори узил-кесил ҳисобланади.

Берилган патент, дастлабки патент ва гувоҳномалар бўйича саноат мулки объектига муаллифлик ва эгалик ҳуқуқи (патент эгаси) хусусидаги низолар:

саноат мулки объекти муаллифи (муаллифлари) ёки патент эгаси (патент эгалари)нинг патентда нотўғри кўрсатилиши;

патент эгасида патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома олиш ҳуқуқи йўқлиги;

ғайриҳуқуқий равишда ўзлаштирилганлик факти асосларига биноан судда кўрилади.

Патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома бериш Апелляция кенгашига шикоят берилиши муносабати билан тўхтатиб қўйилиши мумкин.

Башарти низо судда қараб чиқиладиган бўлса, масала ҳал этилгунига қадар саноат мулки объектига доир иш юритилиши Патент идораси томонидан тўхтатиб қўйилади.

Апелляция кенгашининг чиқарган қарорига рози бўлмаган исталган томон қарор қабул қилинган санадан бошлаб олти ой муддат ичида Олий судга мурожаат қилиши мумкин.

28-модда. Патент, дастлабки патент ёки гувоҳноманинг амал қилишини муддатидан илгари тўхтатиш

Патент, дастлабки патент ёки гувоҳноманинг амал қилиши:

ушбу Қонунга мувофиқ патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома амал қилмаётган деб топилса;

патент, дастлабки патент ёки гувоҳномани амалда сақлаб туриш учун тўланадиган бож ўз вақтида тўланмаса;

Патент идорасига патент эгаси томонидан берилган аризага асосан муддатидан илгари тўхтатилади.

Патент, дастлабки патент ёки гувоҳноманинг амал қилиши муддатидан илгари тўхтатилганлиги тўғрисидаги маълумот Патент идорасининг расмий ахборотномасида эълон қилинади.

VII БОБ. САНОАТ МУЛКИ ОБЪЕКТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ

29-модда. Ихтиро, фойдали модель, саноат намунасидан фойдаланиш

Ихтиронинг, фойдали моделнинг формула мустақил бандига киритилган ҳар бир белгиси ёки унга муодил бўлган белги қўлланилган бўлса, маҳсулот (буюм) патент берилган ихтиро, фойдали моделдан фойдаланилган ҳолда тайёрланган, ихтиро патенти билан муҳофаза этиладиган усул эса қўлланилган деб ҳисобланади.

Маҳсулотни олиш усулига берилган патентнинг амал қилиши айнан шу усул ёрдамида олинган маҳсулотга нисбатан ҳам татбиқ этилади.

Бунда инкорини исботловчи далиллар бўлмаса, бу янги маҳсулот патент берилган усулда олинган деб ҳисобланади.

Башарти маҳсулотда патент берилган саноат намунасининг барча муҳим аломатлари бўлса, у патент берилган саноат намунасидан фойдаланилган ҳолда тайёрланган деб эътироф этилади.

30-модда. Аввал фойдаланганлик ҳуқуқи

Саноат мулки объектига оид талабнома устиворлиги санасига қадар унинг муаллифидан мустақил тарзда айнан ўхшаш бўлган ечимдан фойдаланган ёки шунга етарли даражада тайёргарлик кўрган ҳар қандай жисмоний ёки юридик шахс кейинчалик ҳам ишлаб чиқариш ҳажмини кенгайтирмаган тарзда ундан бепул фойдаланиш ҳуқуқини сақлаб қолади.

Аввал фойдаланганлик ҳуқуқи ўзга жисмоний ёки юридик шахсга ўхшаш ечимдан фойдаланилган ёки фойдаланишга етарли даражада тайёргарлик кўрилган ишлаб чиқариш билан биргаликдагина топширилиши мумкин.

31-модда. Саноат мулки объектидан фойдаланиш ҳуқуқини бериш

Патент эгаси бўлмаган ҳар қандай шахс патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома билан муҳофазаланган саноат мулки объектидан фақат патент эгасининг рухсати билан лицензия шартномаси асосида фойдаланиш ҳуқуқига эгадир.

Лицензия шартномаси Патент идорасида рўйхатдан ўтказилиши лозим.

Патент эгаси саноат мулки объектидан фойдаланиш ҳуқуқини ҳар қандай шахсга топширишга рози эканлиги тўғрисида Патент идорасига ариза бериши мумкин (очиқ лицензия). Бундай ҳолда Патент идораси бу хил аризалар тўғрисидаги маълумотларни эълон қилганидан кейинги йилдан бошлаб, патентнинг амал қилишини сақлаб туриш учун тўланадиган бож ҳақи 50 фоизга камайтирилади.

Очиқ лицензияни сотиб олиш истагини билдирган шахс патент эгаси билан тўловлар ҳақида шартнома ёки оддий лицензияни бериш тўғрисида шартнома тузиши шарт. Шартнома талаблари бўйича низолар хўжалик суди томонидан кўриб чиқилади. Патент эгасининг очиқ лицензияга ҳуқуқ берилиши ҳақидаги аризаси қайтариб олинмайди.

Вазирлар Маҳкамаси миллий хавфсизлик манфаатларини кўзлаб патент эгасининг рухсатисиз унга мутаносиб миқдорда товон тўлаш шарти билан саноат мулки объектидан фойдаланишга рухсат бериши мумкин.

Товон миқдори тўғрисидаги низолар Олий хўжалик суди томонидан ҳал этилади.

Лицензия шартномаси асосида патент эгаси (лицензиар) саноат мулки объектига бўлган ҳуқуқини ёки ундан фойдаланиш ҳуқуқини ўзга шахсга (лицензиатга) беради, лицензиат эса шартномада кўрсатилган тўловларни лицензиарга тўлаш ва шартномада назарда тутилган бошқа талабларни бажариш мажбуриятини ўз зиммасига олади.

Мутлақ лицензия берилса, лицензиатга шартномада қайд этиб ўтилган доирада саноат мулки объектидан фойдаланиш учун мутлақ ҳуқуқ берилади, бунда лицензиар мазкур объектдан лицензиатга берилмаган доирада фойдаланиш ҳуқуқини ўзида сақлаб қолади.

Оддий лицензия берилса, лицензиар саноат мулки объектидан фойдаланиш ҳуқуқини лицензиатга бериб, ихтиро, саноат намунасига олинган патент ва фойдали моделга олинган гувоҳномадан келиб чиқадиган барча ҳуқуқларни, шу жумладан бошқа шахсларга лицензия бериш ҳуқуқини ҳам ўзида сақлаб қолади.

Башарти патент эгаси саноат мулки объектидан унинг таркибида бошқа жисмоний ёки юридик шахсга қарашли муҳофазаланган ўзга объект қўлланилиши туфайли фойдалана олмаса, патент эгаси мазкур шахсдан шартномада назарда тутилган талаблар асосида бу объектдан фойдаланишга лицензия беришни талаб қилишга ҳақлидир.

32-модда. Саноат мулки объектларидан фойдаланишнинг давлат томонидан рағбатлантирилиши

Муаллифлар ва саноат мулки объектларидан фойдаланувчи хўжалик юритиш субъектларига солиқ солиш ва кредит беришда имтиёзли шартлар белгиланади, шунингдек уларга қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа имтиёзлар берилади.

33-модда. Саноат мулки объектини ўз ичига олган янги техникани ишлаб чиқиш ва етказиб беришга буюртма

Саноат мулки объектларидан фойдаланилган ҳолда маҳсулот ишлаб чиқариш учун корхонага буюртма берган давлат бошқарув органи, башарти уларга доир патентлар, дастлабки патентлар ёки гувоҳномалар бошқа жисмоний ёки юридик шахсларга, шунингдек ажнабий патент эгаларига қарашли бўлса, етарли молиявий маблағ ажратиб, лицензия сотиб олинишини таъминлайди.

34-модда. Ихтиро муаллифларига мукофот пули бериш

Патент эгаси бўлмаган саноат мулки объектининг муаллифи (муаллифлари) мазкур объектдан фойдаланилганлиги ёки унга доир лицензия сотилганлиги учун мукофот пули олишга ҳақлидир (ҳақлидирлар), ҳақ миқдори ва уни тўлаш тартиби иш берувчи, патент эгаси ёки уларнинг ҳуқуқий вориси билан тузилган шартнома асосида белгиланади.

Патент эгаси патент, дастлабки патент ёки гувоҳноманинг амал қилиш муддати мобайнида саноат мулки объекти муаллифига қуйидагилар ҳисобидан ҳақ тўлайди:

объектдан фойдаланганликдан келадиган фойда (даромад);

объектга тўғри келган маҳсулот (ишлар, хизматлар) таннархи;

лицензия тўловлари.

Лицензия шартномаси бўйича мукофот пули лицензия шартномасида кўрсатилган тўлов валютасида тўланиши мумкин.

35-модда. Саноат мулки объектларини яратиш ва улардан фойдаланишда кўмаклашган шахсларга мукофот пули тўлаш

Патент эгаси (лицензиар) ўз хизмат вазифаларини бажариш давомида ёки шартнома асосида ишлаб, саноат мулки объектларини яратиш, улардан фойдаланиш, уларга лицензия сотишга кўмаклашган шахсларга (шу жумладан мазкур корхонада ишламаётган шахсларга) мукофот пули тўлашга ҳақлидир.

Мукофот пули саноат мулки объектидан фойдаланиш бошланган ёки лицензия сотиш натижасида тўлов маблағлари тушган санадан бошлаб икки йил мобайнида қуйидагилар ҳисобидан тўланади:

объектдан фойдаланишдан тушган фойда (даромад);

объектга тўғри келган маҳсулот (ишлар, хизматлар) таннархи;

лицензия тўловлари.

Лицензия шартномаси бўйича мукофот пули лицензия шартномасида кўрсатилган тўлов валютасида тўланиши мумкин.

VIII БОБ. МУАЛЛИФЛАР ВА ПАТЕНТ ЭГАЛАРИ ҲУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ

36-модда. Муаллифларнинг ҳуқуқ ва имтиёзлари

Талабномани кўриб чиқишнинг исталган босқичида муаллиф ариза бериб, саноат мулки объектига ўзининг номини ёки махсус ном бериш ҳуқуқига эга.

Муаллиф саноат мулки объектини фойдаланишга тайёрлаш ишида шартнома асосида қатнашиш ҳуқуқига эга.

Муаллифларнинг бошқа ҳуқуқ ва имтиёзлари қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади.

Муаллифликни ўзлаштириш, ҳаммуаллифликка мажбур қилиш, саноат мулки объекти тўғрисидаги маълумотларни қонунга хилоф равишда ошкор қилиш амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгарликка тортишга сабаб бўлади.

37-модда. Низоларни кўриб чиқувчи органлар

Ушбу Қонуннинг қўлланилиши билан боғлиқ низолар:

Патент идорасининг Апелляция кенгаши;

қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда суд томонидан кўриб чиқилади.

38-модда. Патент идорасининг Апелляция кенгаши

Апелляция кенгаши:

талабнома топширилган саноат мулки объектларига доир экспертиза хулосалари ва Патент идорасининг чиқарган қарорлар устидан тушган шикоятларни;

манфаатдор жисмоний ва юридик шахсларнинг муҳофаза ҳужжатлари берилишига норозилик билдирган шикоятларини;

дастлабки патент ва гувоҳномаларнинг амал қилишига норозилик билдирилган шикоятларни;

патентлар ҳақиқий эмаслиги тўғрисидаги шикоятларни;

бошқа турдаги шикоятларни кўриб чиқади.

Апелляция кенгаши қарорлар қабул қилишда мустақил бўлиб, ўз фаолиятида ушбу Қонунга, Адлия вазирлиги томонидан тасдиқланадиган Апелляция кенгаши тўғрисидаги низомга ва бошқа қонун ҳужжатларига амал қилади.

Апелляция кенгаши таркибига Патент идорасининг раҳбари, унинг ўринбосарлари ва бош экспертлар киради.

Патент идораси ваколатлари доирасида фақат Апелляция кенгашигина саноат мулкининг талабнома топширилган ёки муҳофазаланган объектини давлат илмий-техник экспертизасидан қайта ўтказиш ҳақида қарор қабул қилиши мумкин.

39-модда. Низоларни суд тартибида кўриб чиқиш

Ўз ваколатларига мувофиқ:

Олий суд — патент берилганлиги ва патент юзасидан билдирилган эътирозлар тўғрисидаги мажбурий лицензия берилганлиги тўғрисидаги низоларни;

барча инстанциядаги судлар — саноат мулки объектига муаллифлик тўғрисидаги, ундан фойдаланишга бўлган мутлақ ҳуқуқнинг бузилиши тўғрисидаги, патент эгасини аниқлаш тўғрисидаги, аввал фойдаланганлик ҳуқуқи тўғрисидаги низоларни;

хўжалик судлари — патент эгасининг мулкий ҳуқуқлари тўғрисидаги, лицензия шартномаларининг ижроси тўғрисидаги, муаллифга мукофот пули тўлаш тўғрисидаги низоларни кўриб чиқадилар.

40-модда. Жисмоний ва юридик шахсларнинг вакиллиги

Саноат мулки объектларига нисбатан Патент идораси ва судда юридик ва жисмоний шахслар вакиллиги Патент вакиллари давлат реестрида рўйхатдан ўтган патент вакили томонидан таъминланиши мумкин.

Ўзбекистон Республикасида доимий яшаш жойига эга бўлган ва Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган Патент вакиллари тўғрисидаги Низомга мувофиқ тарзда малака синовидан ўтган Ўзбекистон Республикаси фуқароси (жисмоний шахс) патент вакили сифатида рўйхатдан ўтказилиши мумкин.

IX БОБ. ЯКУНИЙ ҚОИДАЛАР

41-модда. Саноат мулки объектларини бошқа давлатларда патентлаштириш

Ўзбекистон Республикасининг жисмоний ва юридик шахслари саноат мулки объектларини бошқа давлатларда патентлаштириш ҳуқуқига эгадирлар.

Саноат мулки объектларини патентлаштириш Патент идорасига талабнома топширилганидан кейин уч ой ўтгандан сўнг амалга оширилади.

Ушбу модданинг талабларини бузган ҳолда берилган патент, дастлабки патент ёки гувоҳнома ҳақиқий эмас деб ҳисобланади ва Патент идорасининг қарори билан бекор қилинади.

Саноат мулки объектини бошқа давлатда (давлатларда) ғайриҳуқуқий равишда патентлаштирган ҳар қандай шахс қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгарликка тортилади.

42-модда. Бошқа давлатлар жисмоний ва юридик шахсларининг ҳуқуқлари

Ўзбекистон Республикасида яшовчи бошқа давлатларнинг жисмоний ва юридик шахслари, фуқаролиги бўлмаган шахслар ушбу Қонунда назарда тутилган ҳуқуқлардан фойдаланадилар.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1994 йил 6 май.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

«ИХТИРОЛАР, ФОЙДАЛИ МОДЕЛЛАР ВА САНОАТ НАМУНАЛАРИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. «Ихтиролар, фойдали моделлар ва саноат намуналари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни матбуотда эълон қилинган кундан эътиборан амалга киритилсин.

2. Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари «Ихтиролар, фойдали моделлар ва саноат намуналари тўғрисида»ги Қонунга мувофиқлаштирилгунига қадар амалдаги ҳужжатларнинг мазкур Қонунга зид бўлмаган қисми қўлланилаверади.

3. Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон Республикасининг саноат мулки тўғрисидаги муваққат низомга мувофиқ илгари берилган муҳофаза ҳужжатлари республика ҳудудида амал қилаверади.

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси уч ойлик муддат ичида:

Ўзбекистон Республикасининг қонунларини «Ихтиролар, фойдали моделлар ва саноат намуналари тўғрисида»ги Қонунга мувофиқлаштириш ҳақидаги таклифларни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашига киритсин;

Ҳукуматнинг қарорларини мазкур Қонунга мувофиқлаштирсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. ХАЛИЛОВ.

Тошкент шаҳри,
1994 йил 6 май.

«Соғлом авлод учун» ордени соҳиблари

ЮРАКЛАРДАН ТЎКИЛГАН ДУРЛАР

Яқин танишлари, ҳамкасбларининг таъкидлашича, Роҳилахонни ҳар қандай вазиятда мийиғида кулиб турган ҳолатда учратасиз. Суҳбатимиз давомида ана шу нисбат ҳақиқат эканлигига тўла ишондим. Роҳиланинг гаплари ҳам, муомаласи ҳам ниҳоятда мулойим. Жиддий, кескин саволларга ҳам қандайдир содда майинлик, самимият билан жавоб беради.

Андижоннинг Марҳаматида Ўқчи деган қишлоқ бор. Олой тизмаларига туташ ана шу қишлоқликлар Қирғизали Қорабоевлар хонадонини ўқитувчилар хонадони деб таърифлашади. Бу бежиз эмас. Оила бошлиғи бир неча йил қишлоқ мактабида муаллимлик қилди. Оиладаги беш фарзанднинг ҳаммаси ота-оналари изидан боришди: беш фарзанд бешта фан ихтисоси бўйича мутахассис бўлиб етишди. Роҳилахоннинг акаси Равшанбек рус тили ўқитувчиси, опалари Розияхон эса ўзбек тили ва адабиётидан дарс беради. Раҳимахон физик бўлса, оиланинг кенжаси Тоҳиржон география сирларини ёшларга ўргатмоқда.

Оиланинг ўртанчи фарзанди Роҳилахон ўқувчилик йилларида кимё фанининг сирлари билан ошно бўлишни дилига тугиб қўйган эди. Унинг табиат сирларига бўлган қизиқишини мактабнинг химия фани бўйича муаллими Ўктамжон ака Абдуллаев уйғотганлигини миннатдор шогирд сифатида ҳамон эслаб юради.

У мактабдаёқ туман, вилоят олимпиадаларида қатнаша бошлади. Турмуш ўртоғи Миркозимжон билан биринчи марта ана шу мусобақада танишишган. Кейинчалик ҳар иккаласи Фарғона давлат дорилфунунининг химия факультетига ўқишга киришди. Ҳозир бу химик оиласида уч фарзанд камолга етяпти. Миркозимжон Нишонов химия фанлари номзоди. Илмий иши табиатни муҳофаза қилиш муаммосига бағишланган. У олға сурган усул Қиргулидаги қатор химия саноати корхоналарида самарали қўлланилмоқда.

Роҳилахон ўн йилдирки, Фарғона шаҳридаги 27-ўрта мактабда ишлаяпти. У ишга келган йилиёқ химия кабинетини қайта жиҳозлади. Ҳар бир машғулотни амалий тажрибалар билан ўтказишга алоҳида эътибор берди. 8 — 11-синф ўқувчилари учун ўз қўли билан 500 дан ортиқ кўрсатмали қурол яратди. Химия фани бўйича тўла конспектлар курсини тайёрлаб, алоҳида папкаларга жойлаштирди. Улардан бугунги кунда вилоятдаги барча химия фани ўқитувчилари фойдаланмоқда.

Изланувчан ўқитувчининг эришган ютуқлари тез орада эл оғзига тушди. Шаҳарнинг энг чекка мавзеида жойлашган бу мактабга тез-тез химия фани ўқитувчилари ташриф буюра бошлашди. Фарғона шаҳри экологияси ўта ёмон шаҳарлардан бири ҳисобланади. Шаҳарда кимё саноатининг ўндан ортиқ корхонаси жойлашган. Шунинг учун ҳам 1989 йилнинг октябрь ойида Роҳилахон шаҳардаги мактаб директорлари ва илмий бўлим мудирлари учун экологик тарбия бериш йўлларига бағишланган очиқ дарс ўтказди. Мана шундан кейин шаҳар мактаблари ўқув дастурларида экологик тарбия деган дастур пайдо бўлди.

Ҳозир Роҳилахон меҳнат қилаётган мактаб вилоятнинг химия фани бўйича база мактабига айлантирилган. Бу ерда вилоят ўқитувчилар малакасини ошириш олийгоҳи тингловчилари, дорилфунуннинг химия-биология факультети талабалари педагогик практикаларни ўтказадилар.

Ҳозирги кунда институтларда қўлланилаётган тест синовларини бундан беш йил аввал Роҳилахон биринчи бўлиб ўқувчилар билимини синашда перфокарталар орқали қўллаган эди. Унинг 30 та мавзу бўйича тайёрлаган перфокарталари бугунга келиб тест синовларида қўлланилаётган саволларга айлантирилди.

Роҳилахон мактабда биринчи бўлиб ностандарт машғулотлардан фойдаланган. Айрим дарсларни эса конференция усулида ҳам қўллаб кўрган. КВН типидаги мушоира дарсларига эса ўқувчилар катта қизиқиш билан қатнашишди. Шуниси эътиборга лойиқки, бу мушоираларда савол берадиган ҳам, уни баҳолайдиган ҳам ўқувчиларнинг ўзи бўлади. Ҳозирги кунда тажрибали муаллима компьютерлар орқали дарс бериш машғулотларига тайёргарлик кўряпти.

Фақат шугина эмас. Роҳилахон ҳамкасблари Муҳаббат Маҳмудова, Мастура Солиева, Озода Абдувалиевалар билан бирга кўзи ожизлар мактаби учун химиядан қўлланма ҳам яратди...

Роҳилахонни жумҳуриятимизнинг энг олий нишони — «Соғлом авлод учун» биринчи даражали ордени билан мукофотланганлигини қутлаш учун мактабга етиб келганимизда у Самарқандда ўтказиладиган республика олимпиадасига тайёргарлик кўраётган экан. Олимпиадада Фарғона вилояти шарафини унинг шогирдлари — қизи, 9-синф ўқувчиси Наргизахон Нишонова ва 10-синф ўқувчиси Наргизахон Йўлдошевалар ҳимоя қилишар экан. У сафар олдидан уларнинг билимини яна бир бор синаб кўрди...

Набижон СОБИР,
«Халқ сўзи» мухбири.

Ўзбек-Италия қўшма ҳиссадорлик жамияти

"Ўзиталмотор"

қуйидагиларни сотади:

- Д-243 двигатели *(МТЗ-80Х тракторлари учун);*
- авто ва электр юклагичлар *(юк кўтариши 1 дан 3 тоннагача);*
- омборлар учун қўл аравалар *(юк кўтариши 1,5 тонна);*
- алюминийдан тайёрланган марказлашган иситиш батареялари.

Д-243 двигателларидан ташқари ҳамма маҳсулотлар Италиянинг етакчи фирмалари технологияси бўйича тайёрланган.

Нархлар шартнома асосида. Мол айирбошлаш мумкин.

Телефонларимиз:	98-44-74, 96-45-01
Телекс:	11667 "РОТОР"
Манзилимиз:	Тошкент шаҳри, Оҳангарон йўли, 2

«Президент кубоги» кундалиги

БИРИНЧИ СЕТ ВА БИРИНЧИ МЎЪЖИЗА

PRESIDENT CUP
UZBEKISTAN
INTERNATIONAL TENNIS TOURNAMENT
TASHKENT 1994

ДУШАНБА куни «Президент кубоги» халқаро теннис турнирининг асосий сет ўйинлари бошланди. Турнирнинг очилишига бағишланган тантаналардан сўнг кортга ҳамюртимиз Дмитрий Томашевич ва италиялик Давид Сангуинетти чиқишди. Ушбу учрашувнинг биринчи сетини Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ҳам томошабинлар орасида ўтириб томоша қилди. Одатда хориж матбуоти профессионал журналистлари бундай воқеани зинҳор эътибордан четда қолдирмай, унга нозик дид билан ёндошишади. Агар биз ҳам шу нуқтаи назардан келиб чиқиб, вазиятга баҳо берадиган бўлсак, Президентнинг пойқадами теннисчимиз Дмитрий Томашевичга ёқди. Негаки, у шу куни профессионал теннисчилар ассоциациясининг рейтинг таснифида ўзидан қарийб 800 поғона юқори ўринда турган Д. Сангуинеттини мағлубиятга учратди. Бу теннис доирасида жуда катта ютуқ ва воқеадир.

Очиғи учрашувдан олдин ҳеч бир мутахассис Дмитрийнинг ғолиб чиқишига ишонмаган эди. У эса...

Албатта ғалаба Дмитрийга осонликча келмади. Буни қайд қилинган ҳисоб ҳам кўрсатиб турибди — 7:6, 6:7, 6:2. Шу куни венгриялик Шандор Ножали бошқа бир ҳамюртимиз Темур Ғаниевни бор йўғи 16 геймдан сўнг осон мағлубиятга учратган бўлса, Дмитрий ўз рақибига нисбатан ожиз гейм ўйнашига тўғри келди. Бунинг устига томонларнинг тенг кураши натижасида қарийб 17 геймнинг якунланиши узоқ чўзилди. Айниқса, жисмоний жиҳатдан рақибига нисбатан кам кучроқ кўринган Дмитрийнинг иккинчи сет охирларида чарчаганлиги сезилиб қолди.

— Учрашувнинг бурилиш нуқтаси учинчи сетнинг бошида Давиднинг геймида ютиб чиққанлигим бўлди, — деди теннисчимиз ўйиндан сўнгги матбуот конференциясида. — Тўғри, дастлабки сетда бироз ҳаяжонландим. Лекин рақибим хатоликларга йўл қўя бошлагач, ўзимни хотиржам, уйдагидек ҳис қилдим. Давид юрагини ушлаб, соғлигидан безовталана бошлаганда эса ҳатто унга раҳмим келди. Натижада бироз бўшашдим ва кетма-кет уч геймда ютқазиб қўйдим.

Орзум ПТА рейтинг таснифида Медведев, Кафельниковлар даражасига кўтарилиш. Бизлар тенгқурмиз. Бир пайтлар собиқ СССР ўсмирлар терма жамоасида бирга ўйнаганмиз.

Шунингдек, Д. Томашевич турнирга руҳий жиҳатдан яхши тайёрланмаганлигини ва бундан мураббийлари ҳам ташвишда эканлигини айтди. Албатта биз Дмитрийни тушунамиз. Зеро, у ҳаётида биринчи

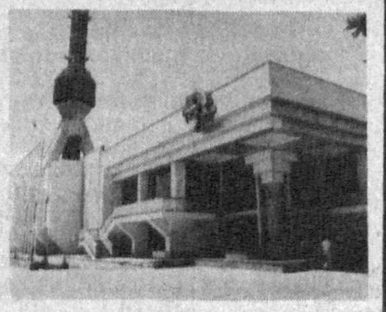

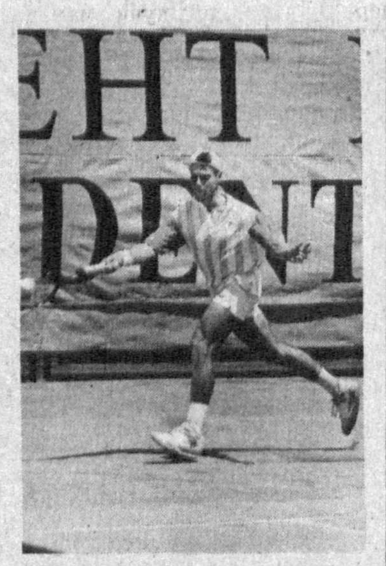

марта бундай кучлилар турнирида қатнашаётган эдида. Рақибларнинг барчаси 7-8 чандон кучлилигини олдиндан билиб тургач, бундай турнирга руҳий тайёрланишнинг ўзи бўлмайди.

Энди ҳамюртимиз нимчоракда америкалик Мартин Блэкмэн билан учрашади. Бўлғуси рақиб олдингисидан ПТА рейтинг таснифида тўрт поғона юқорида туради. У дастлабки учрашувда италиялик Д. Мусани мағлубиятга учратди — 6:3, 6:4.

Жаҳоннинг биринчи ракеткаси соҳиби Пит Сампрасни мағлубиятга учрата олган марокашлик Карим Аламий шу куни россиялик А. Мериновдан устун келди — 7:5, 6:4.

Бельгиялик Ф. де Вульф эса германиялик теннисчи Я. Вайнцирлни мағлубиятга учратди — 6:3, 6:3.

Кеча кечқурун ҳамюртимиз Олег Огородов исроиллик Жилад Блум билан учрашди ва ютди — 7:5, 6:1.

ФУТБОЛ

ИНДОНЕЗИЯГА ҚОЗОҒИСТОН ЖАМОАСИ БОРАДИ

ФУТБОЛ бўйича ёшлар ўртасида 29-Осиё чемпионатининг 9-гуруҳ саралаш баҳслари якунланди. Туронзамин ёшлар терма жамоалари иштирок этган бу гуруҳ ғолиби Қозоғистон футболчилари бўлишди ва Таиланд, Баҳрайн, Япония ёшлар терма жамоаларидан сўнг сентябрь ойида Индонезияда ўтказиладиган 29-Осиё чемпионатининг финал қисмига бериладиган тўртинчи йўлланмани қўлга киритди. Улар сўнгги турда қирғизистонликларни 3:2 ҳисобида мағлубиятга учратишди. Қизиғи шундаки, қозоқ футболчилари биринчи бўлимнинг фақат сўнгги дақиқасида ҳисобни очган (тўпни С. Блохин киритди) эдилар. Индонезияга бериладиган йўлланмани нақд қилувчи ғалаба тўпини эса учрашувнинг энг охирги лаҳзасида (90-дақиқа) киритишга (яна С. Блохин тўп муаллифи) муваффақ бўлишди. Ваҳоланки, бундан сал олдин мухлислар ўринларидан туриб, ўзбекистонликлар учун имкон яратишган қирғиз футболчиларини олқишлаб, юқори кайфиятда ўйингоҳни тарк этишга шайланиб туришган эди. Қирғизистонликлар дарвозасига учинчи тўп киритилиши билан деярли ҳамма жой-жойида қотиб қолди, албатта қозоғистонликлар бундан мустасно. Аксинча қозоқ футболчилари ўзларининг севинч ёшларини тийишолмади.

Шу куни Тожикистон ёшлар терма жамоасини 2:1 ҳисобида мағлубиятга учратган ҳамюртларимиз эса қозоғистонликлардан атиги бир очко ортда қолишди ва навбатдаги қитъа биринчилигини яна тўрт йил кутадиган бўлишди.

— Сўнгги лаҳзада ўз дарвозасига тўп ўтказиб юбориб, ҳамюртларимизни Индонезияга бориш ҳуқуқидан маҳрум қилган қирғиз футболчилари эмас, балки... ҳамма айб ўзимизда, — дейди Ўзбекистон футбол федерацияси бўлим бошлиғи Қобил ака Рустамов. — Жамоамиз биринчи учрашувдаёқ қирғизистонликлар билан дуранг ўйнаб, имкониятни бой беришган эди. Биринчи навбатда бош мураббий Раҳим Мўминовни айблаш керак. Чунки асосий ўйинчилар қолиб, гўёки кейинги куни қозоғистонликлар билан бўладиган «муҳим» учрашувга «кучларни сақлаш» мақсадида деярли иккинчи таркиб ўйинчиларини майдонга чиқарди. Натижани эса кўриб турибсиз — ҳам биринчи ўйинда муҳим очко йўқотилди, ҳам маҳоратли футболчиларимизнинг ўйин кўрсатиш тажрибаси кечикиши оқибатида иккинчи учрашув бой берилди. Ўша йўқотилган очколар эса бугун ғоят қимматга тушди.

Бу гапни нафақат Қобил Рустамов, балки охирги куни ўйингоҳларни алам билан тарк этишган кўплаб мухлислар ҳам айтишди. Нима ҳам дердик, омад сўнгги куни, сўнгги лаҳзаларда . қозоғистонликлар томонида, айниқса Сергей Блохин тарафида бўлди. У нафақат охирги дақиқада ҳал қилувчи тўпни киритиб, ўз жамоасининг гуруҳда ғолиб чиқишини таъминлади, балки тўпурарлар баҳсида ҳам биринчи поғонага кўтарилиб, махсус совринни қўлга киритди.

9-гуруҳ баҳсларининг ёпилишига бағишланган тантанада Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, турнир бўйича ташкилий қўмита раиси Муҳаммаджон Қорабоев шундай деди:

— Модомики, биз катта футбол сари юз тутган эканмиз, бу йўлда мағлубиятни ҳам тан олабилишни ўрганишимиз керак.

Зеро, шундай. Майдон мардларники, кучлиларники. Ҳақиқатан ҳам Қозоғистон ёшлар терма жамоаси турнирда ғолибликка муносиб маҳоратли ўйин кўрсатди. Бир бутун Туронзамин авлодлари сифатида биз уларга қитъа биринчилигининг финал қисмида ҳам омад тилаймиз ва уларга мухлислик қиламиз. Ўзбекистон ёшлар терма жамоасининг муваффақиятсиз қатнашуви масаласига келсак, баланд чўққиларни кўзлаб, олис манзилларга чиққан юртимиз футболи учун шундай мағлубият ҳам керак. Токи у келгуси улуғ мақсадларимиз йўлида бошқа футбол жамоаларимиз, мураббийлар, ўйинчилар, мухлисларимиз учун сабоқ бўлсин. Баланд чўққига кўтарилаётганда шундай тойиб кетиш эҳтимоллари ҳам борлиги уларнинг диққат марказида турсин. Катта муваффақиятлар эса ана шундай аламли муваффақиятсизликлар пайтида хатоларни тўғри англай билишдан бошланади.

Турнирнинг ёпилиш маросимида қатнашчиларга қатор мукофотлар топширилди. ЎФФ таъсис этган бош мукофот Қозоғистон ёшлар терма жамоасига топширилди. «Локомотив» (Когон) жамоаси таъсис этган «Энг яхши дарвозабон» мукофоти Туркманистон футболчиси Меликовга берилди. «Энг яхши ҳимоячи» («Атласчи» жамоаси таъсис этган) деб қирғизистонлик В. Чертков топилди. «Зарафшон» клубининг «Энг яхши ярим ҳимоячи» учун атаган мукофоти ҳамюртимиз, ҳарбийчи Андрей Стрельцовга насиб этди. «Энг яхши ҳужумчи» («Наврўз») соврини тожикистонлик Рустам Усмоновга берилди. «Энг интизомли жамоа» учун таъсис этилган («Нурафшон») мукофотга ҳамюртларимиз эгалик қилишди. Шунингдек, ҳар бир жамоага эсдалик совғалари ҳам топширилди. Спорт журналистлари ўртасида ўтказилган танловнинг иккинчи ғолиби Раиси Ралдугина («Спринт» телекўрсатувини олиб борувчи) 300 минг сўм купон билан тақдирланди.

Ўтган куни турнир меҳмонлари ўз юртларига жўнаб кетишди.

ЯКУНИЙ ЖАДВАЛ

	Ў	Ю	Д	М	Т:Н	О
1. Қозоғистон	4	3	0	1	6:4	6
2. Ўзбекистон	4	2	1	1	5:4	5
3. Туркманистон	4	2	0	2	5:3	4
4. Қирғизистон	4	1	1	2	6:8	3
5. Тожикистон	4	1	0	3	4:7	2

ЭНГ, ЭНГ, ЭНГ...

Энг кўп томошабин Ўзбекистон ёшлар терма жамоаси иштирокидаги ўйинларни томоша қилди — 75 минг, Туркманистон ёшлар терма жамоаси иштирокидаги ўйинларни эса аксинча энг оз сонли мухлислар кузатишган — 24 минг.

Энг кўп огоҳлантириш Тожикистон ёшлар терма жамоаси ўйинчиларига кўрсатилган — 9 марта. Ҳамюртларимизга эса энг оз — 2 та огоҳлантириш.

Энг йирик ҳисоб Туркманистон — Тожикистон (3:0) учрашувида қайд қилинди.

Расул ЖУМАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ТОШКЕНТ ОМБОРЛАРИДАН ЕТКАЗИБ БЕРИЛАДИ

INTERNATIONAL SUCCESS TRAINING SYSTEM

HERBALIFE

Кўп минг йиллар илгари Хитойда кўкатлардан инсонларнинг тиниқ ақл-заковат ва жисмоний тетикликни сақлаган ҳолда 100-150 йил умр кўришларига имкон берадиган дори-дармонлар тайёрлаш усулларини билганлар. Яқин-яқинларгача бу усуллар мутлақо унутилиб кетган, деб ҳисоблаб келинди. Бироқ Американинг HERBALIFE компаниси ходимлари Хитойда олиб борган жиддий тадқиқотлар туфайли ўша замонлардаги кўпгина ноёб усуллар топилиб, улар хусусиятларига кўра "Ҳужайраларни Мутаносиб Озиқлантириш" (ҲМО) деб ном олган маҳсулотларда ўз ифодасини топди.

HERBALIFE компанияси фақат ҳар қандай қўшимчалардан холи бўлган тоза кўкатларга асосланган ҲМО маҳсулотларини ишлаб чиқаради. Бу маҳсулотларнинг асосий вазифаси инсон танасини ҳужайралар даражасида барча зарур моддалар билан таъминлаш орқали танани унинг иш қобилиятига салбий таъсир кўрсатувчи, вақт-соатидан илгари чарчаб ва қариб қолишга олиб келадиган ташқи ҳамда ички манбалардан муҳофаза қилишдан иборат.

Заруратга қараб ҲМО учта асосий дастурга асосан қабул қилинади:

1. Тана-организмни тозалаш дастури.
2. Ҳужайраларни озиқлантириш дастури.
3. Озиш дастури.

Профилактика дастури деб аталадиган бу дастурлар ҳар қандай касалликлар ривожланиб кетишининг олдини олиб, уларни бошланғич босқичидаёқ даф этишга имкон беради. Лекин ҲМОни шифобахш муолажалар дастурларига асосан томир касалликлари, глаукома, вена қон томирларининг шишиб кенгайиши, хотиранинг сусайиши, камқонлик, қанд касаллиги, яралар, бод, жинсий аъзолар заифлашуви, тери, аёллар касалликлари, бўғин оғриқлари ва бошқа кўплаб хасталикларга шифо топиш ниятида ҳам қабул қилиш мумкин.

Мақсадга қараб зарур моддаларга илова қилиб бериладиган муайян дастур асосида ҲМОнинг турли мажмуалари қўлланилади. ҲМОни қабул қилишнинг фойдаси тезда сезилади, ундан ҳеч қандай ноқулайлик ёки нохуш ҳис-туйғу вужудга келмайди.

HERBALIFE компаниясининг Ўзбекистон ва Ўрта Осиёдаги расмий вакили—"БАКАТИС К" фирмаси. Тошкент шаҳар Шевченко кўчаси, 8-уйда ("Украина" гастраноми яқинида) маслаҳат бериш манзили очилган, у ерда батафсил маълумот олиб, тегишли дори-дармонлар харид қилишингиз мумкин.

Алоқа учун телефонлар: айрим кишиларга маслаҳат бериш манзилида—(3712) 56-04-43, кўтара савдо қилувчи харидорлар учун—"Бакатис К" фирмасида—(3712) 45-59-61, факс: (3712) 45-38-56.

"Бариш - Тижарет"
шўъба ширкати накд пулсиз сўм-купонга қуйидаги хомашёларни харид қилади:

1. Пахта ипликларни N 34 /1,2/ ва 54 / 1,2/.
2. Қўй териларини.
3. Хом безларни.

Маълумот учун:
41-00-72, 41-01-72.

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлиги жамоаси назорат-тафтиш бошқармаси бошлиғи муовини Э. Назаровга акаси

Анвар ИМОМНАЗАРОВнинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсирган БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миракмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир Ҳ. Сатторов, навбатчи С. Рустамов.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 0001. Буюртма Г — 1004. 80332 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6 Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди 21.10.